

“Rješavanje sukoba interesa – od politike do prakse”

2003

RESURSNI PAKET

Kratak pregled radionice: Prema zahtjevima zemalja članica Anti-korupcijske inicijative Pakta za stabilnost, ova radionica će istražiti djelotvorne metode politike i praktične instrumente uprave za jačanje integriteta i afirmaciju kvalitetnog upravljanja u skladu sa ciljevima Temeljnih odrednica 2, posebno u oblasti preklapanja javnog i privatnog sektora.

Radionica će se fokusirati na upoznavanje učesnika sa specifičnim tehnikama, instrumentima i strategijama za:

- Djelotvorniju identifikaciju, rješavanje, i prevenciju slučajeva koji se odnose na sukob interesa; i
- Povećanje transparentnosti i odgovornosti javnog procesa odlučivanja na koji problem sukoba interesa može utjecati.

Po završetku radionice, učesnici će dobiti poziv za rad sa osobljem Odjela za državno upravljanje OECD-a i ostalima, u okviru pilot programa tokom 2003 godine u svrhu razvijanja, ispitivanja, i procjene odabranih instrumenata ili praktičnih primjena izloženih u ovom resursnom paketu. Učesnici će istražiti mogući program rada kroz prezentacije i diskusije.

Kontakt osoba za ove materijale:

János Bertok (*Smjernice OECD-a*)

Janos.bertok@oecd.org

Howard Whitton (*Praktični instrumenti*)

howard.whitton@oecd.org

Prevod ove publikacije je obavljen u okviru Anti-korupcione mreže za ekonomije u tranziciji (engl. "Anti-Corruption Network for Transition Economies"-ACN). Nacionalne vlade, građanske organizacije i međunarodne donatorske agencije formirale su ACN 1998 godine, priznavajući na taj način vrijednost razmjene znanja, poboljšanja donatorske koordinacije i jačanja saradnje između vlade i civilnog društva u borbi protiv korupcije.

Mreža se fokusira na strategije usmjerene ka reduciranju korupcije u javnom sektoru putem podrške implementaciji odgovarajućih političkih, institucionalnih i ekonomskih reformi. Mreža naglašava regionalnu saradnju kao dopunu nacionalnim i sub-regionalnim naporima, i sredstvo za postizanje učinka koji premašuje «zbir dijelova».

Države koje Mreža pokriva su: Albanija, Armenija, Azerbejdžan, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Hrvatska, Estonija, Gruzija, Kazahstan, Kirgistan, Latvija, Litvanija, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Moldavija, Rumunija, Ruska Federacija, Srbija, Tadžikistan, Turkmenistan, Slovenija, Ukrajina i Uzbekistan.

Sekretarijat Mreže je smješten u sjedištu Organizacije za Ekonomsku Saradnju i Razvoj (OECD) unutar njenog Anti-korupcionog odjela. Anti-korupcioni odjel predstavlja središte aktivnosti OECD-a u borbi protiv mita u međunarodnom poslovanju putem implementacije OECD-ovog Sporazuma o borbi protiv mita i seže do zemalja koje nisu članice ove Mreže.

Za detaljne informacije možete kontaktirati sekretarijat Mreže na telefon: +33 (0)1 45 24 87 38 ili email: Anti-Corruption.Network@oecd.org

---

SADRŽAJ

	Page:
Uvod u rješavanje sukoba interesa	5
SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA:	
1 SUKOB INTERESA - UOPŠTENNA DEFINICIJA	7
2 SUKOB INTERESA – GRAFIČKI PRIKAZ 1-6”	8-14
3 OBJEKTIVNI TESTOVI ZA IDENTIFIKACIJU SITUACIJE U KOJOJ POSTOJI SUKOB INTERESA	15-18
4 KONTROLNA LISTA ZA IDENTIFIKACIJU RIZIČNIH PODRUČJA U OBLASTI SUKOB INTERESA	19-21
5 UOPŠTENE ODREDBE ETIČKOG KODEKSA BITNE ZA SUKOB INTERESA	22-23
6 TEST U OBLASTI SUKOB INTERESA	24
7 UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE ZA SUKOB INTERESA	25-27
8 KONTROLNA LISTA DAROVA I NOVČANIH POKLONA	28-29
9 UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE O POKLONIMA ZA DUŽNOSNIKE	30-32
10 REGISTRACIJA LIČNIH INTERESA	33-36
11 UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE o REGISTRACIJI IMOVINE	37-47
12 POLITIKA ZA TESTIRANJE INTEGRITETA	48
13 ZAŠTITA U VIDU UPOZORENJA(«DUVANJA U PIŠTALJKU»)/POLITIKE I PROCESA OBJAVLJIVANJA JAVNOG INTERESA	49-51
14 MATERIJALI ZA OBUKU U OBLASTI SUKOB INTERESA	52-66
15 OECD SMJERNICE ZA RJEŠAVANJE SUKOB INTERESA	67-82

Instrumenti uprave u oblasti sukoba interesa: nabrojani prema njihovoj primjeni

- Ključni koncept:

Instrument 1, 2, 3, 5, 8, 15

- Primjena transparentnosti /odgovornosti:

Instrument 7, 9, 10, 11, 13

- Osnovni instrument / proces ili sistem:

Instrument 3, 4, 6, 10, 15

- Primjena obrazovanja / obuke:

Instrument 3, 4, 6, 8, 14, 15

- Sprovedba:

Instrument 5, 7, 8, 9, 10, 11

UVOD U RJEŠAVANJE SUKOPA INTERESA

U većini zemalja porasla su očekivanja običnih građana, vodećih poslovnih ljudi i civilnog društva kada je u pitanju preuzimanje odgovornosti vlade za veće standarde integriteta u državnoj službi, javnim institucijama, i samoj vladi, i okončanje prakse korupcije sistema iz prošlosti.

U isto vrijeme, novi oblici partnerskih odnosa između vlade i privatnog sektora, i povećan angažman vlade kada je u pitanju civilno društvo, znače da problemi koji se odnose na sukob interesa, i «integritet vlade» uopšte, postaju najvažnije središte reformskih mjera i kontinuiranog pružanja otpora korupciji u javnom sektoru.

Neke od ovih reformi fokusiraju se na sisteme: cilj «Sistema za očuvanje državnog integriteta» kao što je onaj koji je predložila organizacija «Transparency International» jeste da korupciju javnih dužnosnika učini visoko-rizičnim i ne-profitabilnim poduhvatom, kroz funkcionisanje koherentnog i holističkog sistema zakona, institucija, praktičnih mjera, i kapaciteta državne službe.¹

Suprotno tome, ostali naponi uloženi da se identifikuje i kontroliše sukob interesa na prihvatljive i efikasne načine, sve se više fokusiraju na ostvarivanje profesionalne, odgovorne državne službe koja je predana integritetu i služenju javnosti i vladi.

Sukob interesa je, u svojim mnogim oblicima, identifikovan kao ključni element svakog programa koji ima za cilj borbu protiv korupcije javnih dužnosnika i uspostavljanje visokih etičkih standarda.

Međutim, bez odgovarajućih instrumenata uprave, administrativnih sistema, institucionalizirane podrške i zahtjeva zajednice da se uspostavi integritet u vladinim organizacijama, lične vrline pojedinaca se obično pokazuju nedovoljnim.

Kroz rad na etici u javnoj službi od 1996 godine, OECD je primjetio da je institucionalizacija čvrstih standarda i vrijednosti jedna od najboljih garancija za etičnu javnu službu. OECD-ova «*etička infrastruktura*» nudi niz prijedloga o tome kako se etičke i profesionalne norme i procesi mogu ojačati kroz praktične mehanizme nadzora i odgovornosti za povećanje integriteta u javnoj službi i tako reducirao nivo zlopotrebe i korupcije.²

Na ovoj osnovi, odjel za *državno upravljanje i ulogu države* unutar OECD-a, kreirao je projekat pod nazivom “Kvalitetno državno upravljanje”, koji se fokusira na politiku i praksu u oblasti sukoba interesa.

---

¹ Vidjeti Priručnik o korupciji organizacije «Transparency International», 2001 g., dostupan na Internetu na adresi – <http://www.transparency.org>.

² Posjetiti slijedeći website za publikacije OECD-a o etici u javnoj službi - http://www.oecd.org/department/0,2688,en_2649_34135_1_1_1_1_1,00.html.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #1

NAZIV INSTRUMENTA: «SUKOB INTERESA – OPŠTA DEFINICIJA»

VRSTA INSTRUMENTA: Definicija osnovne ideje

PRIMJENE:

1. U propisu / politici / zakonu;
2. Za objektivno testiranje ponašanja / činjenica;
3. Za davanje jasne činjenične osnove za djelotvornu identifikaciju i rješavanje pojedinačnih slučajeva, i za sankcije;
4. Za obezbjeđenje jasnog koncepta nastave/ obuke/ informacije.

KOMENTARI

Osnovna definicija nam saopštava tri elementa ‘sukoba interesa’ na jednostavan način, što se može testirati. Osnovna ideja jeste da tamo gdje, u stvari, postoji neprihvatljiva mogućnost sukoba između interesa javnog dužnosnika kao privatnog građanina (*interesa koje ima u privatnom svojstvu*) i njegove dužnosti kao javnog ili državnog službenika (*zvanične dužnosti*), postoji i «*sukob interesa*».

Osnovna definicija se također može primjeniti da bi se testirale situacije u kojima se čini da sukob interesa postoji, ali ga u stvari nema, ili je moguće da ne postoji. Ova situacija se smatra situacijom u kojoj postoji «*očit sukob interesa*». «Očit sukob interesa» javnog dužnosnika može biti isto tako ozbiljan kao i stvarni (aktuelni) sukob, zbog potencijalne sumnje u integritet dužnosnika, i njegove/njene organizacije. Očiti sukobi se mogu istražiti primjenom ovog definicijskog instrumenta tako što ćemo postaviti pitanje: “Da li se čini da dužnosnik X ima sukob interesa?”

Dužnosnik može imati privatne interese kao privatni građanin, koji mogu biti takvi da će prouzrokovati sukob interesa u budućnosti, a tu vrstu sukoba nazivamo «*potencijalnim sukobom interesa*”.

Definicija pretpostavlja da bi razumna osoba, koja je upoznata sa bitnim činjenicama, mogla zaključiti da je dotični privatni interes dužnosnika takav da bi mogao nekorektno utjecati na ponašanje dužnosnika ili odluke koje donosi u svojstvu javnog dužnosnika.

Kada se primjenjuje takva definicija, na primjer, u vladinoj politici, ili propisu ili zakonu, obično se značenje namijenjeno «*privatnim interesima*» konkretno definiše. Također, može biti nužno da se konkretno definišu termini «*javni dužnosnik*» i «*javna*

INSTRUMENT #1 - OSNOVNA DEFINICIJA: “Sukob interesa”

«Sukob interesa» obuhvata sukob između javne dužnosti i privatnog interesa javnog dužnosnika, u sklopu kojeg interes koji javni dužnosnik ima kao privatni građanin može nekorektno utjecati na obavljanje njegovih/njenih javnih dužnosti i odgovornosti.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #2

NAZIV INSTRUMENTATA: «**SUKOB INTERESA – GRAFIČKI PRIKAZ 1-6**»

VRSTA INSTRUMENTATA: Šematski prikaz (dijagrami)

PRIMJENE: 1. Uopšteno objašnjenje koncepta, u vezi sa Instrumentom#1

2. Obuka

KOMENTARI

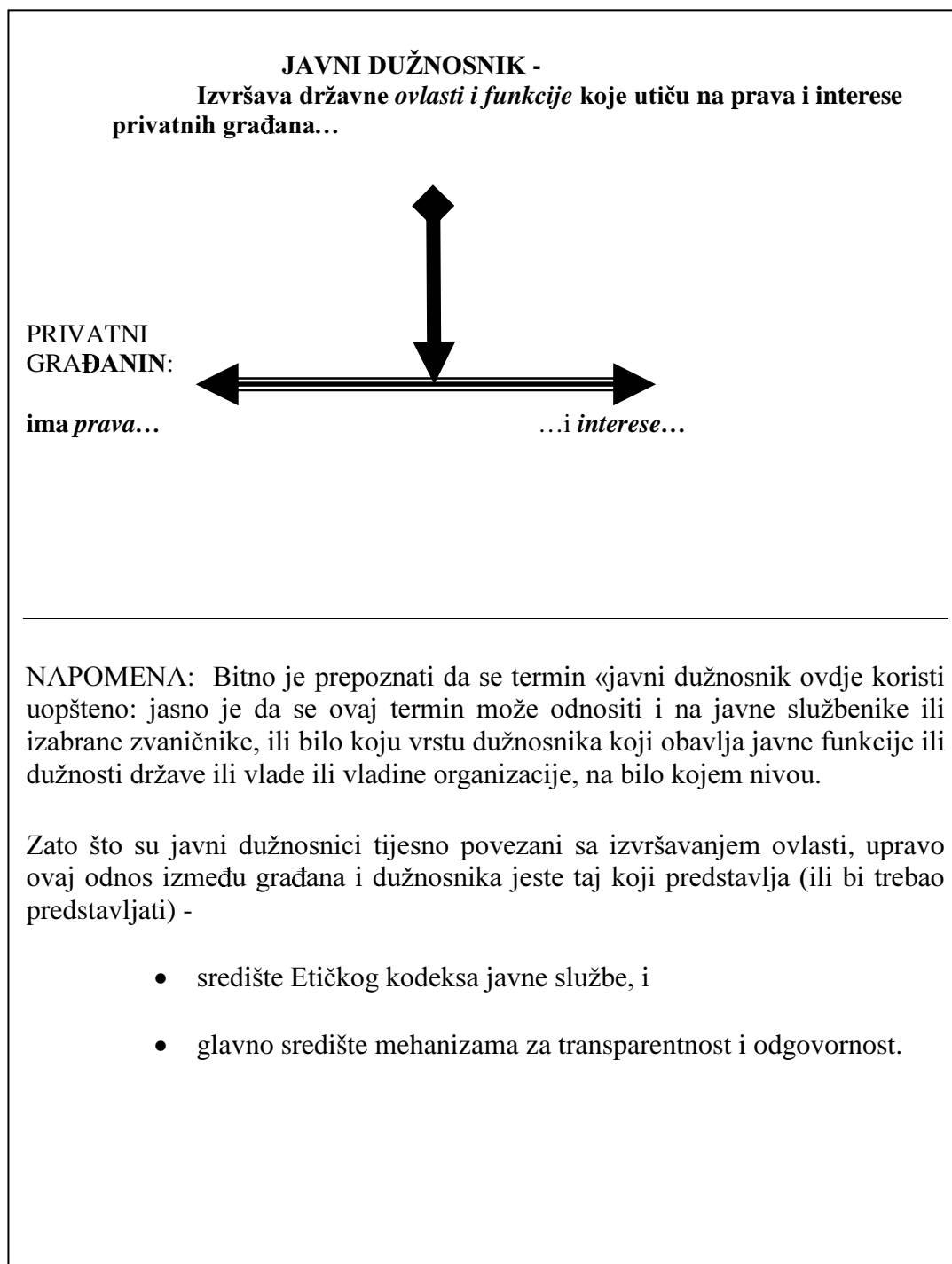
Različiti elementi dijagrama od 1 do 6 pokazuju funkcionalnu vezu između **javnih dužnosnika** (vertikalna osa), koji izvršavaju vlast tako što donose zvanične odluke u ime države ili ovlaštenog tijela, i **privatnih građana** (horizontalna osa) koji traže poštivanje svojih prava i interesa.

Dijagrami pokazuju na koji način **sukob interesa** obuhvata **povredu odnosa profesionalnog povjerenja** koje se traži od javnog dužnosnika – naime, dužnost javnog dužnosnika da ne zloupotrijebi svoj javni položaj za pribavljanje **nekorektne (protupravne) koristi u privatnom svojstvu**, bilo za samog dužnosnika ili za račun privatnog interesa nekog drugog.

Dijagrami jasno i jednostavno predstavljaju strukturalne odnose unutar javne funkcije, pokazujući posebno razliku između javne i privatne «uloge» dužnosnika. Obje ove uloge se jednako primjenjuju i na imenovane dužnosnike (državne službenike) i izabrane zvaničnike («političare»).

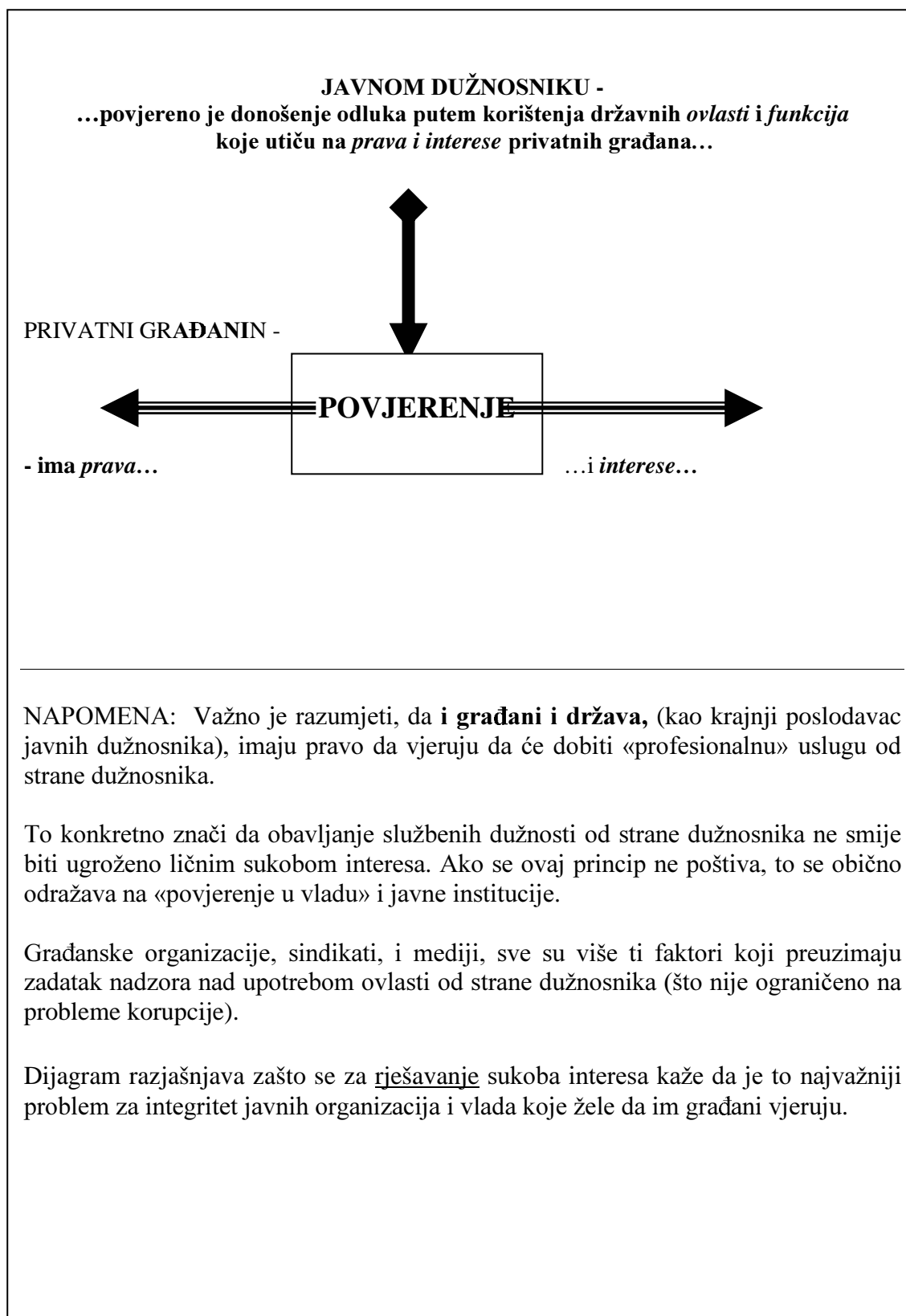
Osnovne karakteristike korupcije i zloupotrebe javnog položaja su također jasno prikazane.

DIJAGRAM 1 - «Uloga javnog dužnosnika».

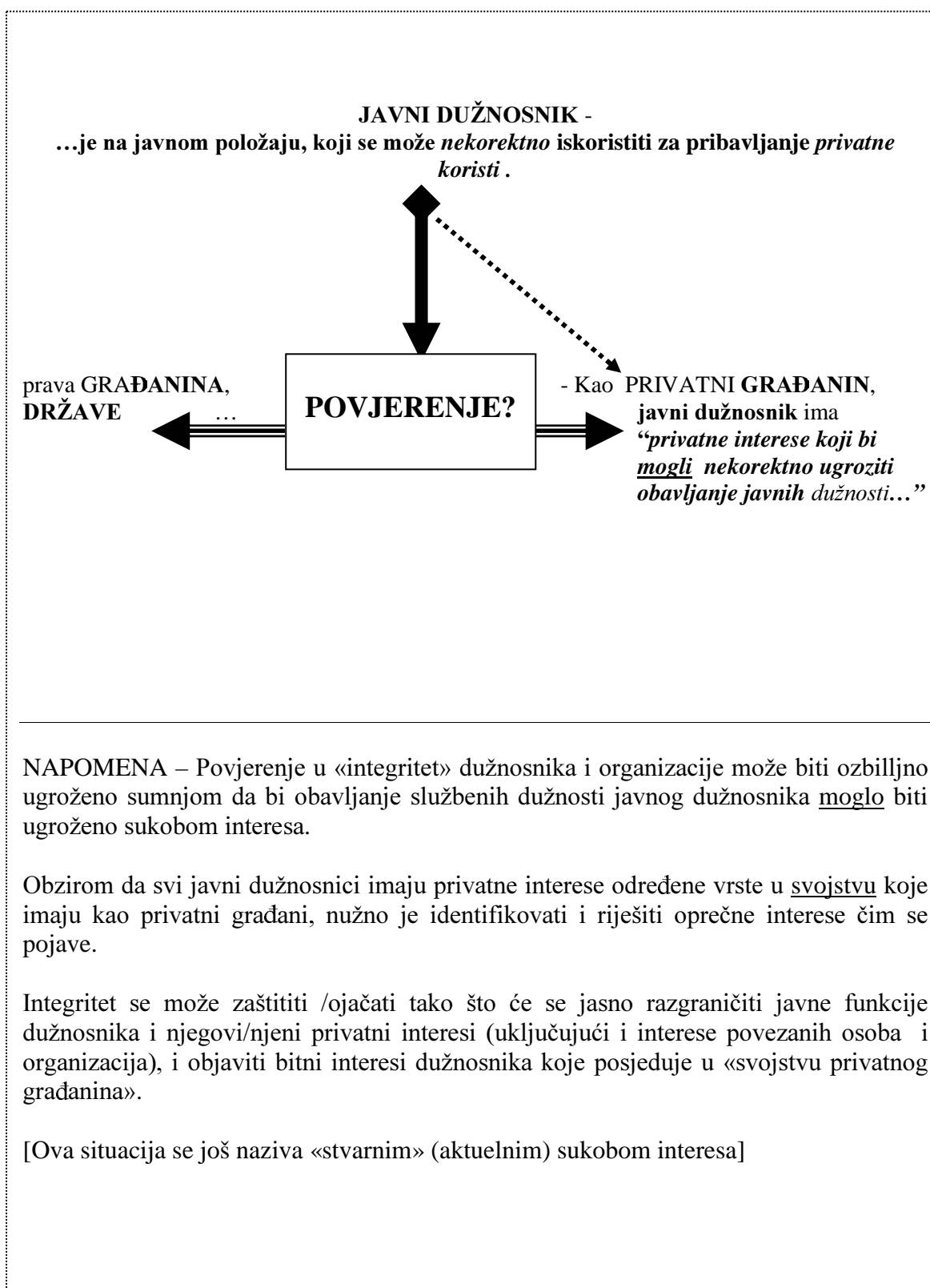

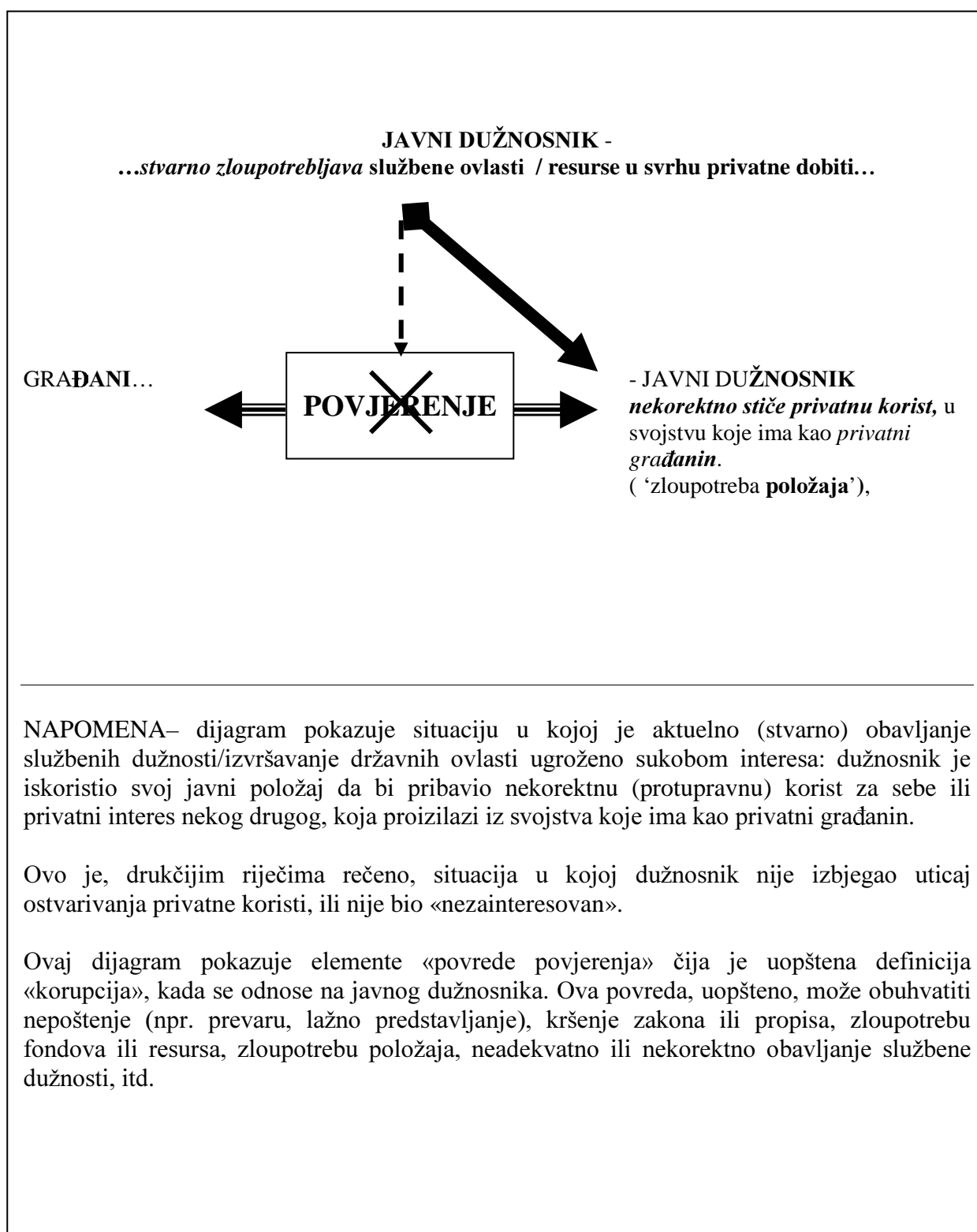
DIJAGRAM 2 - 'Javni položaj je javno povjerenje'

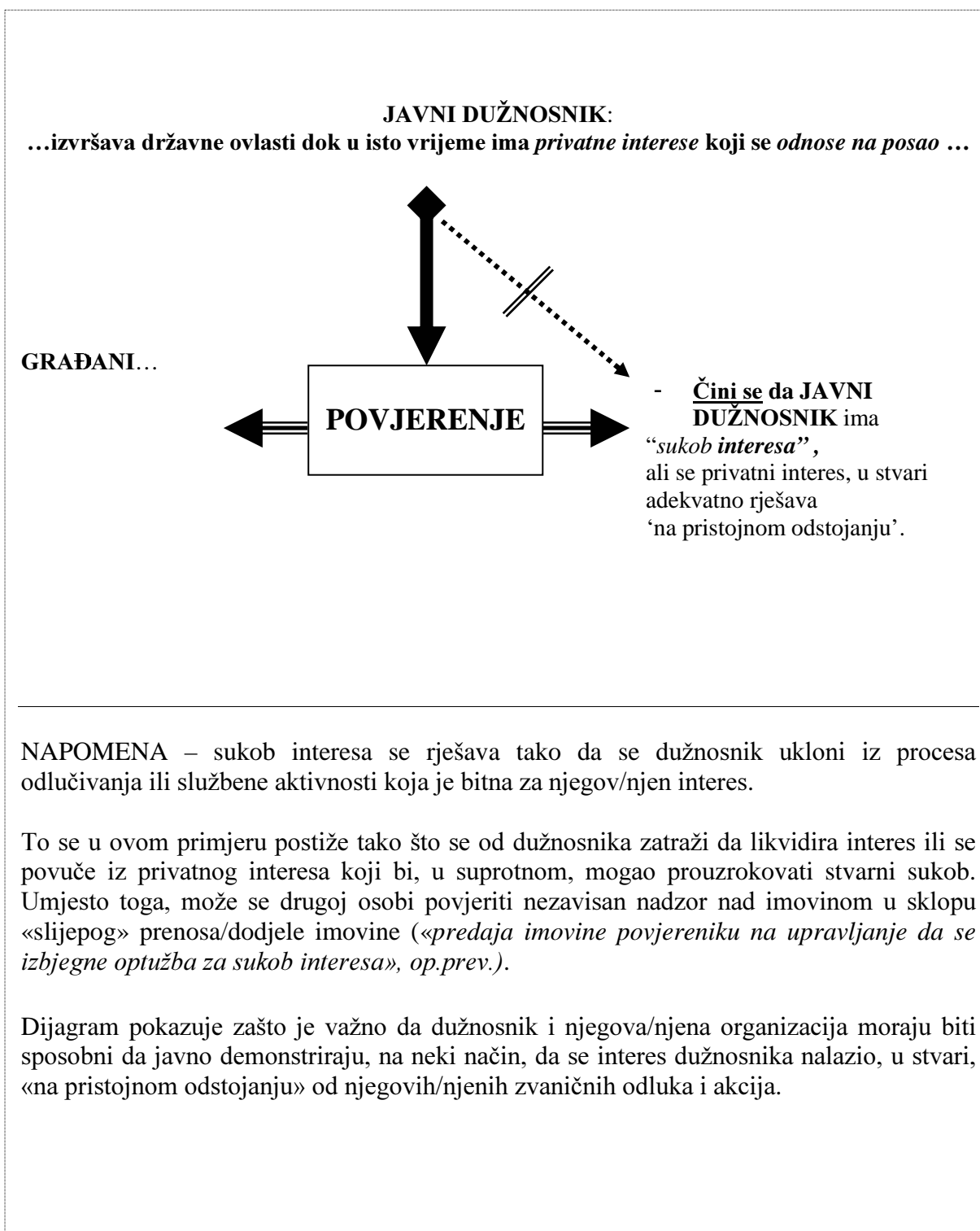
DIJAGRAM 3 - “Sukob interesa”

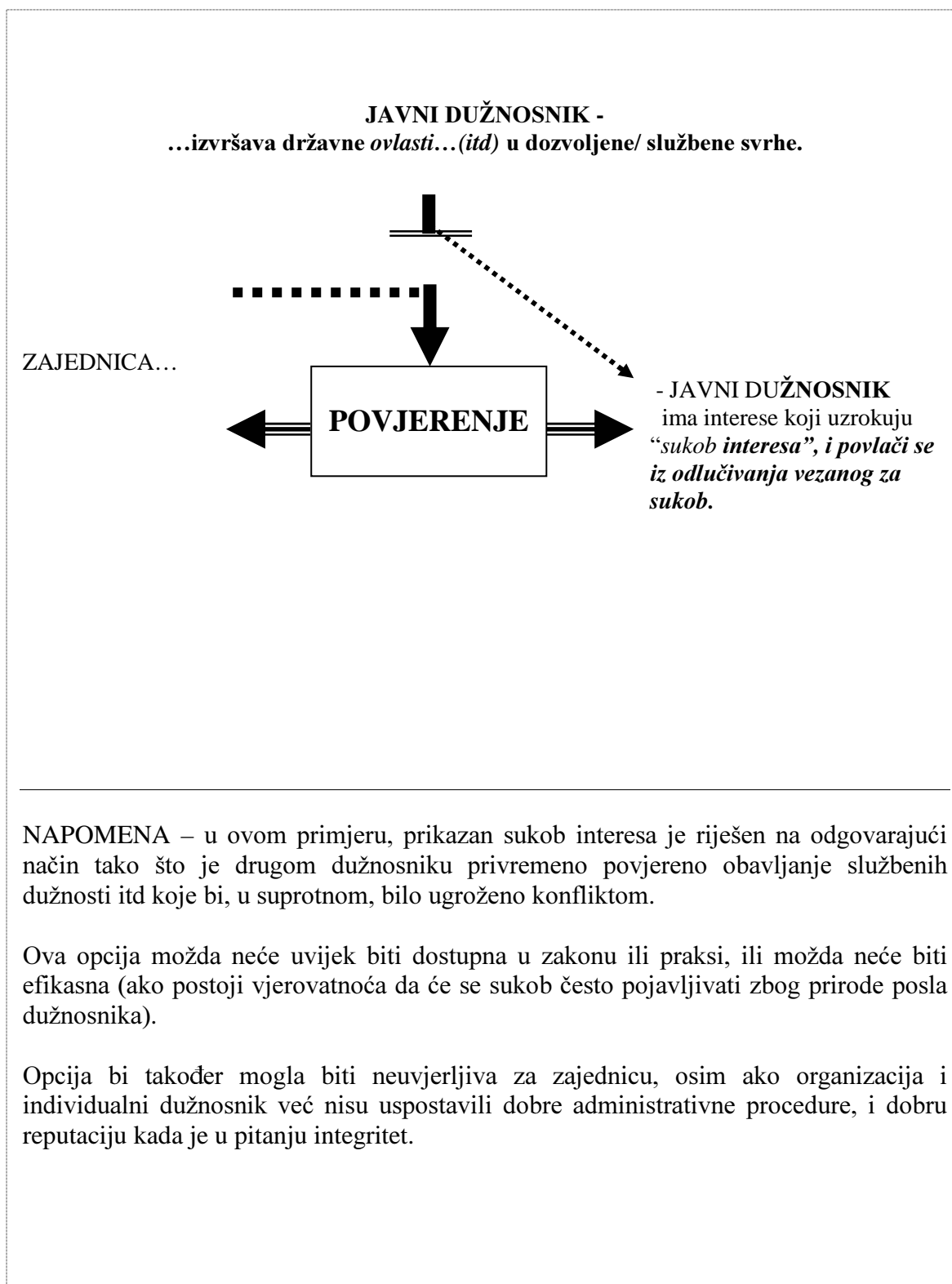
DIJAGRAM 4 - Kako sukob interesa može prerasti u korupciju

DIJAGRAM 5 - Rješavanje sukoba interesa #1

DIJAGRAM 6 - Rješavanje sukoba interesa #2

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #3

NAZIV INSTRUMENTA: «OBJEKTIVNI TESTOVI ZA IDENTIFIKACIJU SITUACIJE U KOJOJ POSTOJI SUKOB INTERESA»

VRSTA INSTRUMENTA: Strukturirani upitnik

PRIMJENE:

1. Identifikacija konfliktnih situacija kroz detaljan prikaz;
2. Obezbijediti objektivnu identifikaciju relevantnog ponašanja/činjenica;
3. Obezbijediti skup razumljivih rutinskih metoda za nastavu/obuku;
4. Pružiti objektivni dokaz za rješavanje konfliktnih situacija.

KOMENTARI

Testovi koji slijede obezbjeđuju jednostavan okvir u formi upitnika za detaljnu identifikaciju **bitnih karakteristika** situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa.

Svaki javni dužnosnik bi trebao biti uvježban da razumije ove testove, a svaki visoki rukovodilac bi trebao biti osposobljen za njihovu primjenu u svakodnevnim situacijama. Pojavljivanje takvih propusta će vjerovatno značiti da su konfliktne situacije izmakle pažnji.

Testovi bi trebali da predstavljaju dio programa za profesionalno obrazovanje, u vezi sa definicijskim instrumentima # 1 i #2.

Razna građanska udruženja također mogu koristiti ove instrumente za obuku svojih članova, i kurseve za (npr.) novinare.

TESTOVI ZA IDENTIFIKACIJU SUKOBA INTERESA

Uputstvo: U svakom testu, postavljajte i odgovarajte na svako pitanje po redu.

TEST 1.

SUKOB INTERESA- situacija [- ponekad se naziva *aktuelnim* ili *stvarnim* sukobom interesa]:

- **Pitanje 1**   **Za koje službene funkcije ili dužnosti je osoba X odgovorna?**
[Pozovite se na relevantni dokument službene politike, izjavu o funkcionalnoj dužnosti, zakon ili ugovor, te na funkcionalne ciljeve organizacije dužnosnika, itd].
- **Odgovor**   **Osoba X je odgovorna za FUNKCIJE 1,2,3 (itd) u MINISTARSTVU B**
- **Pitanje**   **Da li osoba X ima privatne interese koji su bitne vrste?**
[vidjeti komentare dolje]
- **Odgovor**   **DA. [bitne činjenice su poznate]**
- **Zaključak:**   **Osoba X ima sukob interesa.**

Komentari: “bitni interes” u ovom kontekstu obično znači privatni interes koji je bitan za službeni položaj ili funkcionalne odgovornosti dužnosnika, a TAJ interes je -

1. privatni interes koji je takve *vrste* da može nekorektno utjecati na obavljanje **službenih dužnosti povjerenih** osobi X (na primjer, porodične odgovornosti, religiozna uvjerenja, profesionalne veze ili politička povezanost, lična imovina ili investicije, dugovi, itd.); ili
2. ili privatni interes koji je takve *vrijednosti* da može nekorektno utjecati na obavljanje **službenih dužnosti povjerenih** osobi X (na primjer, poslovni interes, ili prilika za ostvarivanje finansijskog profita ili izbjegavanje gubitka, itd.).

Uputstvo: U svakom testu, postavljajte i odgovarajte na svako pitanje po redu.

TEST 2

OČIT SUKOB INTERESA

- **Pitanje 1**   **Za koje službene funkcije ili dužnosti je osoba X odgovorna?**
[Pozovite se na relevantni dokument službene politike, izjavu o funkcionalnoj dužnosti, zakon ili ugovor, te na funkcionalne ciljeve organizacije dužnosnika, itd].
- **Odgovor**   **Osoba X je odgovorna za FUNKCIJE X,Y, (itd) u MINISTARSTVU B**
- **Pitanje**   **Da li osoba X ima privatne interese koji su bitne vrste?**
[vidjeti komentare dolje]
- **Odgovor**   **Čini se da osoba X, u stvari, ima bitni privatni interes**
[bitne činjenice nisu pouzdane]

- **Zaključak:**   Osoba X ima očit sukob interesa

Komentari:

“Bitni interes” ovdje znači isto kao u Testu gore.

«Situacija u kojoj se čini da je došlo do sukoba interesa» može nanijeti ozbiljnu štetu, te bi se trebala tretirati na taj način.

Činjenice koje se odnose na bitne interese A, i njegov/njen službeni položaj/odgovornosti, moraju se tačno ustanoviti, kako bi se dao sud o tome da li osoba X ima sukob interesa ili ga nema.

Dok se činjenice o bitnim interesima u potpunosti ne razjasne, za A možemo reći da ima (kontinuirani) «očit sukob interesa.»

Uputstvo: U svakom testu, postavljajte i odgovarajte na svako pitanje po redu.

Test 3

POTENCIJALNI SUKOB INTERESA

- **Pitanje 1**   **Za koje službene funkcije ili dužnosti je osoba X odgovorna?**
- **Odgovor**   Osoba X je odgovorna za *FUNKCIJE X,Y (itd) u MINISTARSTVU B*
- **Pitanje**   **Da li osoba X ima privatne interese koji su bitne vrste?**
- **Odgovor**   ***NE, (U SADAŠNJEM MOMENTU), ALI MOGUĆE DA ĆE IH IMATI U U BUDUĆNOSTI, LIČNI INTERESI X MOGU POSTATI «BITNI INTERESI»***
- **Zaključak:**   **X ima situaciju sa potencijalnim sukobom interesa.**

Komentar: “Bitni interes” ovdje znači isto kao gore u tekstu

Činjenice su da X ima privatne interese, koji *trenutno* nisu “bitni interesi”, zato što službene dužnosti koje osoba X trenutno obavlja nisu povezane sa njegovim/njenim privatnim interesima.

Međutim, ako je vjerovatno ili moguće da se službene dužnosti osobe X promijene, na način da privatni interesi osobe X mogu utjecati na obavljanje njegovih/njenih dužnosti, onda bi oni postali «bitni interesi». Posljedica toga je da se za osobu X *trenutno* može reći da ima *potencijalni* sukob interesa.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #4

NAZIV INSTRUMENTA: «UOPŠTENA KONTROLNA LISTA ZA IDENTIFIKACIJU «RIZIČNIH» PODRUČJA U OBLASTI SUKOBA INTERESA»

VRSTA INSTRUMENTA: Kontrolna lista (otvorenog tipa)

PRIMJENE:

1. Akcija uprave
2. Primjene u obuci

KOMENTARI

Slijedeća kontrolna lista je namjenjena rukovodiocima, kako bi je upotrijebili za identifikaciju onih područja njihove odgovornosti koja mogu biti rizična u organizaciji u slučaju da se pojavi konfliktna situacija.

Poželjno je odgovoriti sa «*da*» u svakom pojedinačnom slučaju.

Za većinu pitanja, nužna je administrativna procedura, da bi se situacije u kojima se pojavi sukob interesa mogle identifikovati i reducirati ili djelotvorno riješiti.

Stoga, u slučaju odgovora sa ‘*da*’, korisnik bi trebao sebi stalno postavljati pitanje: “*Koja je to relevantna administrativna procedura, i da li je ona djelotvorna?*”

U slučaju odgovora sa ‘*ne*’, korisnik bi sebi stalno trebao postavljati pitanje: “*Zašto ne postoji relevantna administrativna procedura, i šta se može uraditi da bi se uspostavio djelotvoran proces?*”

KONTROLNA LISTA

Identifikacija «rizičnih» područja sa potencijalom za sukob interesa.

1 *Dodatno (“honorarno”) zaposlenje –*

- Da li je organizacija definisala politiku i administrativnu proceduru za odobravanje dodatnog zaposlenja?
- Da li je svo osoblje upoznato sa postojanjem politike i procedure?
- Da li politika identifikuje potencijalni sukob interesa koji proizilazi iz predloženog honorarnog zaposlenja kao problem, koji rukovodioci trebaju procijeniti prilikom razmatranja molbi za odobrenje honorarnog zaposlenja?
- Postoji li formalna procedura za davanje ovlaštenja, u skladu sa kojom se osoblje može unaprijed prijaviti za dobijanje odobrenja za angažman na drugom poslu, zadržavajući u isto vrijeme i svoju aktuelnu zvaničnu funkciju?
- Da li se politika primjenjuje na dosljedan i odgovoran način, i na način na koji neće obeshrabriti osoblje da se prijavi za dobijanje odobrenje?
- Da li se odobrenja, s vremena na vrijeme, ponovo razmatraju da bi se provjerila njihova korektnost?

2 «Povjerljive interne» informacije -

- Da li je organizacija definisala politiku i administrativnu proceduru, kako bi zaštitila «povjerljive interne» informacije, posebno povjerljive informacije dobijene u povjerenju tokom izvršavanja zvaničnih dužnosti, a posebno –
  - Komercijalno osjetljive poslovne informacije
  - Poreske i normativne informacije,
  - Osjetljive informacije koje se tiču ličnosti pojedinca ,
  - Informacije koje se tiču organa za sprovođenje zakona i krivično gonjenje,
  - Informacije koje se odnose na ekonomsku politiku vlade i finansijsku upravu,

i spriječila njihovu zloupotrebu od strane osoblja u organizaciji?

- Da li je svo osoblje upoznato sa postojanjem politike i procedure?
- Da li su svi rukovodioci upoznati sa svojim različitim odgovornostima za sprovođenje politike?

3 *Ugovori –*

- Da li je organizacija osigurala da je osoblje uključeno u pripremu, pregovaranje, rješavanje, ili sprovođenje ugovora koji obuhvataju organizaciju, prijavilo bilo kakve privatne interese koji se odnose na ugovor?
- Da li organizacija ima ovlasti, date zakonom ili ugovornim odredbama, da poništi ugovor, ako se dokaže da je bilo koji značajan aspekt ugovora kompromitovan neidentifikovanim sukobom interesa ili korupcijom koja uključuje ugovarača?
- U slučaju kada je ugovor identifikovan kao kompromitovan neidentifikovanim sukobom interesa ili korupcijom koja uključuje dužnosnika ili bivšeg dužnosnika organizacije, da li organizacija onda retrospektivno provjerava ostale značajne odluke koje je dužnosnik donio u njegovom/njenom zvaničnom svojstvu, da bi se provjerilo postojanje bilo kakvog neprijavljenog sukoba interesa?

4 Pokloni i ostali oblici koristi –

- Da li se aktuelna politika organizacije bavi sukobom interesa koji proizilazi iz tradicionalnih i novih oblika poklona ili koristi?
- Da li organizacija ima uspostavljen administrativni proces za kontrolu poklona, na primjer, tako što će definisati prihvatljive i neprihvatljive vrste poklona, prihvatanje određenih vrsta poklona u ime organizacije, i prijavljivanje značajnih poklona ponuđenih dužnosnicima?

5 Očekivanja porodice i zajednice –

- Da li organizacija priznaje potencijalni sukob interesa, koji bi bio posljedica očekivanja koja pred individualne javne dužnosnike postavljaju njegova/njena porodica i zajednica, posebno u multikulturalnom/pluralnom kontekstu?

6 ‘Vanjska’ imenovanja –

- Da li organizacija definiše okolnosti pod kojima javni dužnosnik može istovremeno biti imenovan na drugu funkciju u odboru ili nadzornom tijelu «druge» organizacije ili tijela koje je uključeno u ugovorni, regulatorni, partnerski ili sponzorski aranžman sa organizacijom u kojoj je zaposlen, kao što je na primjer,
  - Udruženje građana ili ne-vladina organizacija,
  - Profesionalna ili politička organizacija,
  - Druga vladina organizacija ili tijelo
  - Korporacija u državnom vlasništvu ili komercijalna organizacija u javnom vlasništvu?
- Da li organizacija definiše administrativni proces za davanje odobrenja za takva imenovanja, u skladu sa kojim se može razmatrati potencijalni sukob interesa?

7 Poslovna ili ne-vladina aktivnost nakon napuštanja javne dužnosti –

- Da li organizacija ima ovlasti, prema zakonu ili ugovoru o zaposlenju, za definisanje uslova pod kojima bivši javni dužnosnik može preuzeti dužnost u «drugoj» organizaciji ili tijelu koje je uključeno u ugovorni, regulatorni, partnerski ili sponzorski aranžman sa bivšom organizacijom dužnosnika?
- Da li organizacija aktivno održava procedure za davanje ovlaštenja, u skladu sa kojima dužnosnik koji se sprema da napusti javnu funkciju može pregovarati o imenovanju ili zaposlenju ili drugoj aktivnosti u nekom tijelu gdje postoji potencijalni sukob interesa, koji bi mogao kompromitovati organizaciju?
- Kada dužnosnik napusti organizaciju da bi se zaposlio u ne-vladinom tijelu ili obavljao sličnu aktivnost, a da prethodno nije prošao utvrđeni proces dobijanja odobrenja u organizaciji, da li organizacija onda retrospektivno provjerava odluke koje su on/ona donijeli u zvaničnom svojstvu, kako bi se utvrdilo da li su odluke kompromitovane neprijavljenim sukobom interesa?

SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA #5

NAZIV INSTRUMENTA: **UOPŠTENE ODREDBE ETIČKOG KODEKSA KOJE SE ODNOSI NA SUKOB INTERESA**

VRSTA INSTRUMENTA: Nacrt modela zakona/Odredbe etičkog kodeksa

PRIMJENE: Ugradnja (nakon adaptacije/promjene nacrtu da bi se prilagodio lokalnim zakonima i zakonodavnim normativnim praksama) u novi ili revidirani Zakon o etici, Kodeks itd.

KOMENTARI

Instrument #5 se sastoji od paketa povezanih skiciranih odredbi koje odražavaju metodu preuzetu iz osnovne definicije sukoba interesa (Instrument #1).

Skicirane odredbe fokusiraju se na ključne elemente modernog Etičkog kodeksa ili zakona protiv korupcije za javni sektor.

Sa odgovarajućim izmjenama, kako bi se uskladile sa zakonom i normativnim praksama dotične zemlje, ove odredbe se mogu koristiti za ostvarivanje definicije sukoba interesa koju smo zastupali u ovom paketu, dok u isto vrijeme mogu razjasniti odnos između sukoba interesa, korupcije, integriteta i etike.

OSNOVNE ODREDBE ETIČKOG KODEKSA KOJE SE ODOSE NA SUKOB INTERESA

Služenje interesu javnosti

Od državnih službenika i javnih dužnosnika se očekuje da održavaju i jačaju vjeru i povjerenje javnosti u vladu, demonstrirajući najviše standarde profesionalne sposobnosti, efikasnosti i djelotvornosti, podržavajući Ustav i zakone, i trudeći se, u svakom trenutku, da afirmišu javno dobro.

Transparentnost

Od državnih službenika i javnih dužnosnika se očekuje da koriste ovlasti i resurse za javno dobro, u skladu sa politikom vlade. Oni trebaju biti pripremljeni da preuzmu odgovornost za odluke koje donose, i opravdaju svoje zvanične odluke i akcije.

Integritet

Od državnih službenika i javnih dužnosnika se očekuje da donose odluke i djeluju isključivo u javnom interesu, ne uzimajući u obzir svoje privatne interese. Obzirom da je javna služba javno dobro, zloupotreba položaja u javnoj službi u svrhu privatne afirmacije smatra se ozbiljnom povredom profesionalnog integriteta.

Legitimnost

Od državnih službenika i javnih dužnosnika se zahtijeva da primjenjuju zakone i politiku vlade, i izvršavaju administrativne ovlasti koje su im povjerene. Te ovlasti i ovlaštenja trebaju se izvršavati na zakonit način, nepristrasno i bez straha ili favorizovanja, za odgovarajuću javnu svrhu, kako je utvrdio Parlament ili javna organizacija dužnosnika.

Pravičnost

Državni službenici i javni dužnosnici bi trebali da donose zvanične odluke i poduzimaju akcije na pošten i pravičan način, bez pristrasnosti ili lične predrasude, uzimajući u obzir samo suštinu stvari, i poštivajući prava ugroženih građana.

Ažurnost

Kao zastupnici i zaposlenici izabrane vlade, od državnih službenika i javnih dužnosnika se očekuje da služe zakonitim interesima i potrebama vlade, drugih državnih službenika, i svih građana, blagovremeno, pažljivo, s poštovanjem i učtivošću.

Efikasnost i djelotvornost

Od državnih službenika i javnih dužnosnika se zahtijeva da ostvaruju najveću vrijednost uloženog javnog novca, i efikasno upotrebljavaju sredstva uložena ili upotrijebljena kroz javnu upravu, te da izbjegavaju rasipanje i ekstravaganciju u trošenju javnih fondova i upotrebi javne imovine.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA#6

NAZIV INSTRUMENTA: TEST U OBLASTI SUKOBA INTERESA

VRSTA INSTRUMENTA: Kratak upitnik/ podsjetnik za visoke rukovodioce

KOMENTARI

Viši rukovodioci i šefovi javnih organizacija mogu, kao dijagnostičku mjeru, koristiti slijedeći kratki upitnik, kako bi se podsjetili na potrebu ulaganja ličnih napora, posebno usmjerenih na obeshrabrivanje porasta sukoba interesa, korupcije i zloupotrebe u organizacijama za koje su odgovorni.

Test u oblasti sukoba interesa

1. Ako bi se sprovedla anketa o slučajevima sukoba interesa u vladinim ministarstvima ove sedmice, vjerujem da bi anketa pokazala da je nivo učestalosti ozbiljnog sukoba interesa u mom ministarstvu/agenciji -
  - (a) nizak
  - (b) umjeren
  - (c) visok
  - (d) [ne znam.].
2. Tokom obavljanja svojih redovnih zaduženja proteklih šest mjeseci, **šta je to što sam postigao**, posebno u odnosu na reduciranje:
  - (a) sukoba interesa ?
  - (b) nedostatka transparentnosti u organizaciji ?
  - (c) nedostatka odgovornosti u organizaciji?
3. Tokom obavljanja svojih redovnih zaduženja u proteklih šest mjeseci, koliko puta sam razgovarao sa svojim **pretpostavljenim u ministarstvu**, isključivo se pozivajući na:
  - (a) Rješavanje sukoba interesa ?
  - (b) Povećanje transparentnosti u onome što kao dužnosnici radimo?
  - (c) Povećanje odgovornosti za ono što kao dužnosnici obavljamo?
4. Trudeći se da povećam transparentnost i odgovornost u organizaciji, šta sam uradio/la kako bi ohrabрила **osoblje**, da o **problemima sukoba interesa razgovaraju** sa mnom, ili sa drugom odgovarajućom osobom u organizaciji?
5. Trudeći se da povećam transparentnost i odgovornost u organizaciji, šta sam uradio/la kako bi **ohrabрила klijenta, ugovarače, i građane koji obavljaju poslove sa organizacijom**, da o problemima sukoba interesa razgovaraju sa mnom ili sa drugom odgovarajućom osobom u organizaciji?
6. Tokom obavljanja svojih dužnosti u narednih šest mjeseci, **šta je to što planiram da uradim**, a što je specifično povezano sa reduciranjem:
  - (a) sukoba interesa?
  - (b) nedostatka transparentnosti u organizaciji?
  - (c) nedostatka odgovornosti u organizaciji?

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #7

NAZIV INSTRUMENTA: **UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE ZA SUKOB INTERESA**

VRSTA INSTRUMENTA: Nacrt uopštene zakonske odredbe, za adaptaciju

PRIMJENE: Ugradnja (nakon adaptacije/izmjene nacrta po potrebi) u nove ili revidirane Zakone/Kodekse o etici

KOMENTARI

Instrument #7 se sastoji od paketa integrisanih skiciranih odredbi koje odražavaju metodu preuzetu iz osnovne definicije sukoba interesa (Instrument #1).

Skicirane odredbe fokusiraju se na ključne elemente modernog zakona protiv korupcije/zloupotrebe u javnom sektoru.

Definicija «zloupotrebe» je bitna, jer ona obezbjeđuje vezu sa administrativnim pristupom koji se može sprovesti u kontroli korupcije i sukoba interesa.

Sa **odgovarajućim izmjenama, kako bi se uskladile sa specifičnim pravnim okvirom** i posebnim normativnim praksama dotične zemlje, ove odredbe se mogu koristiti za ostvarivanje definicije sukoba interesa koju smo zastupali u ovom paketu, dok u isto vrijeme mogu razjasniti odnos između sukoba interesa, korupcije, integriteta i etike.

MODEL ZAKONA O SUKOBU INTERESA/KORUPCIJI

Dio 1— Definicija “zloupotrebe»

1 Definicije

U ovom dijelu —

“**zloupotreba**” se odnosi na—

- (a) osobu, bez obzira da li je osoba nosilac funkcije —ponašanje, ili udruživanje u svrhu ponašanja ili pokušaj ponašanja u korist ili od strane osobe, koje negativno utiče, ili bi moglo negativno utjecati, posredno ili neposredno, na pošteno i nepristrasno obavljanje funkcija ili izvršavanje ovlasti—
  - (i) odjela u javnoj upravi; ili
  - (ii) ili bilo koje osobe koja u tom trenutku obavlja funkciju; ili
- (b) osobe koja obavlja ili je obavljala funkciju—ponašanje, ili udruživanje u svrhu ponašanja ili pokušaj ponašanja za ili od strane neke osobe, koje jeste ili uključuje—
  - (i) izvršavanje funkcije osobe ili izvršavanje ovlasti osobe, koja je nosilac funkcije, na način koji nije **pošten i nepristrasan**; ili;
  - (ii) **povreda povjerenja** povjerenog osobi kao nosiocu funkcije; ili
  - (iii) **sukob interesa**, bez obzira da li je sukob prijavljen u skladu sa zahtjevima funkcije koju osoba obavlja ili ne; ili
  - (iv) **zloupotreba informacije** ili materijala stečenog tokom ili u vezi sa funkcijom koju osoba obavlja kao nosilac funkcije, bez obzira da li je zloupotreba bila namijenjena ostvarivanju **koristi za tu osobu** ili za neku drugu.
- .(iv) «**obavljati funkciju**” znači obavljati funkciju u odjelu javne uprave.

2 Značenje “zloupotrebe položaja”

“**Zloupotreba položaja**” je ponašanje koje, ako se dokaže, predstavlja—

- (a) krivičnu radnju; ili
- (b) disciplinski prekršaj koji predstavlja dovoljnu osnovu za davanje otkaza osobi, ako je osoba bila ili jeste nosilac funkcije.

3 Ponašanje koje se odvija, ili se desilo u bilo kojem vremenu, može se smatrati zloupotrebom položaja

(1) Ponašanje se može smatrati zloupotrebom položaja čak i ako—

- (a) se desilo prije stupanja na snagu ovog Akta; ili
  - (b) su se neki ili svi neophodni efekti ili elementi koji čine zloupotrebu položaja desili prije stupanja na snagu ovog Akta; ili ako
  - (c) osoba uključena u takvo ponašanje nije više nosilac funkcije.
- (2) se odnosi na ponašanje u koje je osoba uključena, ili koje je sa njom povezano u vrijeme kada osoba nije bila nosilac funkcije, u slučaju da osoba preuzme zvaničnu funkciju.

4 Ponašanje izvan [države/zemlje] može se smatrati zloupotrebom položaja

1. Ponašanje se može smatrati zloupotrebom položaja bez obzira na to—
  - (a) gdje se takvo ponašanje desilo; ili
  - (b) da li zakon koji se odnosi na takvo ponašanje predstavlja zakon [države/zemlje] ili je takvo ponašanje u nekoj drugoj nadležnosti.

5 Udruživanje u svrhu zloupotrebe ili pokušaj zloupotrebe može se smatrati zloupotrebom položaja

1. Udruživanje u svrhu zloupotrebe ili pokušaj zloupotrebe, može predstavljati zloupotrebu položaja u slučaju da je takvo udruživanje ili pokušaj ostvareno tako što je poduzet dalji korak, korak koji može podrazumijevati ili uključivati—
  - (a) prekršaj; ili
  - (b) osnovu za davanje otkaza osobi u odjelu javne uprave, ako je osoba jeste ili je bila nosilac funkcije u odjelu.

6 Zloupotreba položaja koja ne zastarijeva

1. Ponašanje ne prestaje biti zloupotrebom položaja samo zato što se više ne može pokrenuti ili nastaviti postupak za prekršaj koji se odnosi na ponašanje ili se više ne može pokrenuti ili nastaviti postupak za raskidanje radnog odnosa zbog takvog ponašanja.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA #8

**NAZIV INSTRUMENTA: KONTROLNA LISTA DAROVA I
NOVČANIH POKLONA**

VRSTA INSTRUMENTA: Kontrolna preskriptivna lista otvorenog tipa

PRIMJENE: Donošenje odluka; obuka

KOMENTARI

Kodeks ponašanja/etike u javnom sektoru često pridaje veliku pažnju pitanju poklona.

Preskriptivna kontrolna lista smanjuje konfuziju u obliku četiri jednostavna testa, uređena u okviru mnemoničkog GIFT* (POKLON) termina, kako bi se lakše upamtili.

Umjesto niza složenih administrativnih definicija i kriterija ili procesa, imamo predstavljen svaki element GIFT mnemoničkog termina koji podsjeća na jedan od principa javne etike.

Kontrolna lista darova i novčanih poklona

(GIFT* = DAR ili POKLON op.prev)

- Genuine (autentičan)** Da li je ovaj dar **autentičan**, to jest, ponuđen u znak zahvalnosti za nešto što sam dobro uradio, bez znakova ohrabrenja s moje strane, u skladu sa funkcijom koju obavljam kao javni dužnosnik?
- Independent (nezavisan)** Ako ga prihvatim, da li bi razumna osoba mogla vjerovati da ću ubuduće biti **nezavisan** u obavljanju svog posla, posebno ako taj posao, na neki način, bude uključivao darovatelja ili se odnosio na njega?
- Free (slobodan)** Da li se uvijek mogu osjećati **slobodan** od bilo kakve obaveze da uradim nešto za darovatelja čime ću uzvratiti poklon, ili za njegovu/njenu porodicu ili partnere?
- Transparentan** Da li sam spreman da potpuno **transparentno** prijavim poklon svojoj organizaciji, njenim klijentima, mojim poslovnim kolegama, te medijima i javnosti uopšte?

SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA # 9

NAZIV INSTRUMENTA: UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE O POKLONIMA za DUŽNOSNIKE

VRSTA INSTRUMENTA: Model propisa/zakona

PRIMJENE: Ugradnja (nakon adaptacije/izmjene nacрта po potrebi) u nove ili revidirane Zakone/Kodekse o etici

KOMENTARI

1. *Prijavljeni pokloni* - Etički priručnik agencije ili politika koja reguliše sukob interesa, trebala bi da skicira situacije koje dužnosnici trebaju izbjegavati i mjere koje se poduzimaju u slučaju da se takva situacija desi, navodeći, na primjer, da se ni u kakvim okolnostima, ne trebaju primati novčani pokloni.
2. U sistemima koji su u razvoju, agencija treba da razmotri ostale bitne stvari, uključujući, na primjer, Krivični zakon, i svaki zakon ili politiku koja razmatra etiku, korupciju, zloupotrebu, i sukob interesa, a koji se mogu primjeniti u javnom sektoru.
3. Zbog prirode poklona koji se trebaju prijaviti, potrebno je evidentirati i dokumentovati detalje i okolnosti koje se tiču poklona, kako bi se formirala zvanična evidencija poklona. To bi trebalo odvratiti dužnosnike od ne-etičkog ponašanja.

UOPŠTENE ZAKONSKE ODREDBE O POKLONIMA ZA DUŽNOSNIKE

1 Definicije

U ovom dijelu —

«**kodeks ponašanja**» u odjelu ili statutarnom tijelu znači pravilnik ponašanja koje je odobrilo ministarstvo, odjel ili tijelo.

«**tekuća tržišna vrijednost**» poklona znači tržišna vrijednost poklona na dan primanja poklona.

«**poklon**» uključuje—

(a) vidove «reprezentacije», gostoprimitstva, putovanja ili ostale koristi;

(b) poklon u vidu vrijednog imovinskog predmeta, bilo da je lične prirode ili neke druge, uključujući, na primjer, ukrasne i precizno obrađene predmete, satove, namještaj, figure, umjetničke radove, nakit, lične predmete koji sadrže dragocjene metale ili drago kamenje i umjetničke slike.

1 Značenje «prijavljenog poklona»

(1) «**prijavljen poklon**» jeste poklon—

(a) koji daruje agencija; ili

(b) koji primi dužnosnik odjela ili član ili dužnosnik statutarnog tijela, osim poklona koje daruju lični prijatelji ili članovi porodice, u isključivo privatnom svojstvu.

(2) Poklon se ne smatra prijavljenim poklonom samo ako njegova tekuća tržišna vrijednost ne prelazi [€x*] («**prag vrijednosti prijavljenog poklona** »).

(3) Međutim, ako dužnosnik primi više od 1 poklona od istog darovatelja tokom finansijske godine, a tekuća tržišna vrijednost svih takvih poklona premaši prag vrijednosti prijavljenog poklona, svi takvi pokloni smatraće se prijavljenim poklonima.

(4) Također, ako agencija daruje više od 1 poklona istom primatelju u jednoj finansijskoj godini, a tekuća tržišna vrijednost svih takvih poklona premaši prag vrijednosti utvrđen za prijavljeni poklon, svi takvi pokloni smatraće se prijavljenim poklonima.

(5) Stav (2) ne ograničava djelovanje kodeksa ponašanja odjela ili statutarnog tijela do nivoa do kojeg kodeks reguliše prijavljivanje poklona ili vrijednosti koja je manja od praga vrijednosti prijavljenog poklona.

2 Prijavljeni poklon koji se smatra fizičkom ili materijalnom svojinom

(1). Prijavljeni poklon koji primi dužnosnik ili član mora se smatrati svojinom agencije.

3 Registracija i pravdanje prijavljenog poklona

(1) Dužnosnik ili član koji primi prijavljeni poklon mora popuniti izjavu o prijavljenom poklonu—

(a) za poklon koji se smatra prijavljenim poklonom u skladu sa stavom 1(3)—u roku od 14 dana od dana kada se poklon smatrao prijavljenim; ili

(b) za drugi prijavljeni poklon – u roku od 14 dana od dana primanja poklona.

(2) Također, dužnosnik ili član mora—

(a) predati poklon agenciji; ili

(b) platiti agenciji—

(i) za poklon koji je prijavljen poklon u skladu sa stavom 1(3)—iznos u vrijednosti razlike između ukupne tekuće tržišne vrijednosti poklona koji se smatraju prijavljenim poklonima u skladu sa stavom 1(3) i praga vrijednosti prijavljenog poklona; ili

(ii) za drugi prijavljeni poklon—iznos u vrijednosti razlike između tekuće tržišne vrijednosti poklona i praga vrijednosti prijavljenog poklona.

(3) Stav (1) ne ograničava djelovanje kodeksa ponašanja odjela ili statutarnog tijela do nivoa do kojeg kodeks reguliše prijavljivanje primitka poklona u vremenskom roku kraćem od 14 dana.

4 Registar prijavljenih poklona

(1) Svaki odgovorni dužnosnik odjela, ili statutarnog tijela, mora voditi registar prijavljenih poklona—

(a) koje je darovala gencija; i

(b) koje je primio dužnosnik ili član agencije.

(2) Registar mora obuhvatiti svaku narednu tačku—

(a) datum kada je prijavljeni poklon darovan ili primljen;

(b) osobe uključene u darovanje ili primanje poklona;

(c) opis poklona;

(d) odobrenje koje je izdato za darovanje poklona, ako je značajno;

(e) za poklone koje primi dužnosnik ili član agencije – bez obzira da li dužnosnik ili član namjerava da poklon preda agenciji ili da ga zadrži;

(f) ako dužnosnik ili član preda poklon agenciji—

(i) datum predavanja poklona; i

(ii) sadašnju lokaciju poklona;

(g) ako dužnosnik ili član zadrži poklon—

(i) procjenu tekuće tržišne vrijednosti poklona, i osnove, ako postoje, za tu procjenu; i

(ii) datum i iznos plaćanja, koje je izvršeno u skladu sa članom 3(2)(b), za poklon

*Iznos ograničenja treba odabrati u skladu sa namjerama politike

---

SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA #10

NAZIV INSTRUMENTA: OBRAZAC ZA REGISTRACIJU LIČNIH INTERESA

VRSTA INSTRUMENTA: Osnovni model administrativnog procesa
(ispunjavaju individualni dužnosnici)

PRIMJENE: Ugradnja (nakon adaptacije/izmjene nacрта po potrebi) u
nove ili revidirane Zakone/Kodekse o etici

KOMENTARI

Ovaj kratki obrazac administrativne procedure namijenjen je za upotrebu prilikom identifikacije bitnih ličnih interesa za koje postoji najveća vjerovatnoća da će uzrokovati konfliktnu situaciju.

Ovaj proces bi trebao biti regulisan zakonom ili vladinom politikom, kako bi se mogao sprovesti. Neizvršenje potpunog povrata po zahtjevu može biti predmetom civilnih sankcija (na primjer, disciplinskog postupka ili diskvalifikacije javnog službenika sa javne dužnosti, ili smjene sa političke dužnosti za izabranog dužnosnika), ili krivičnih sankcija u zavisnosti od pojedinačnog slučaja.

Ovaj proces ne traži od dužnosnika da identifikuje imovinu koje se riješio tokom izvještajnog perioda. Rigorozniji oblik ovog procesa bi to tražio, putem zahtjeva da se identifikuje bilo kakva imovine koja je prijavljena prethodne godine, a koja se više ne nalazi u posjedu, načini rješavanja imovine i oni u čiju korist je riješena..

REGISTRACIJA LIČNIH INTERESA

Pojedinosti mojih privatnih interesa i članova moje uže porodice kojih sam svjestan, nalaze se u priloženom obrascu.

Ovim potvrđujem da ću vas obavijestiti u slučaju da se desi situacija u kojoj dolazi do sukoba ili se s pravom može pretpostaviti da će doći do sukoba, između mog interesa ili interesa članova moje uže porodice kojih sam svjestan, i javne dužnosti koju obavljam, bilo da je taj interes novčane ili neke druge prirode.

(potpis)

.....

datum

.....

Registracija privatnih interesa - javnog dužnosnika i članova njegove uže porodice

[Bračni drug i djeca]

Nekretnine

Nekretnine u kojima postoji korisni interes:

Mjesto:

Vlasnik:

Svrha (npr. investicija, stalno mjesto boravka, itd.)

2. Dioničarska društva

[Napomena: Osim nominalnih udjela putem članstva u kreditnom odboru, stambenom udruženju ili ostalim kooperativnim društvima]:

2A: Vlasnik dionica

Naziv kompanije

[Napomena: uključujući (holding) kompanije u dioničarskom vlasništvu i podružnice ako ih ima]

3. Trustovi/Kompanije

3A: U kojima postoji bilo kakav korisni interes u vlasništvu porodičnog ili poslovnog trusta ili zastupničke kompanije:

<i>Trust ili zastupnička kompanija</i>	<i>Karakter interesa:</i>	<i>Karakter poslovanja trusta ili kompanije:</i>	<i>Ime osobe sa vlasničkim interesom</i>
--	-------------------------------	--	--

3B: Kada je dužnosnik ili član porodice Povjerenik (zakladnog fonda) porodičnog ili poslovnog trusta osnovanog u skladu sa zakonom:

<i>Ime trusta:</i>	<i>Ime Povjerenika:</i>	<i>Korisnici:</i>	<i>Karakter poslovanja:</i>
--------------------	-----------------------------	-------------------	---------------------------------

4. Direktorski položaj u kompanijama

4A: U pogledu bilo kakvih direktorskih položaja, za koje prima ili ne prima naknadu:

<i>Ime direktora</i>	<i>Ime kompanije</i>	<i>Aktivnosti kompanije [bilo javne ili privatne]</i>
--------------------------	--------------------------	---

5. Partnerstva itd.

<i>Osoba sa vlasničkim interesom:</i>	<i>Karakter poslovanja:</i>	<i>Karakter poslovnog interesa:</i>
---	---------------------------------	---

6. Investicije

6A: Investicije u obveznicama zajma, obveznicama, štednim ili investicijskim računima u bankama ili ostalim finansijskim institucijama. Kada je kumulativna vrijednost takvih investicija manja od €x,000 registracija nije potrebna.

<i>Osoba u vlasništvu investicije:</i>	<i>Vrsta investicije:</i>	<i>Tijelo u kojem se investicija čuva:</i>
--	-------------------------------	--

6. Ostala imovina

6A: Svaki oblik imovine čija vrijednost prelazi \$5,000 dolara uključujući vrijedne kolekcije:
[Napomena: Stvari iz domaćinstva ili lične stvari i motorna vozila za ličnu upotrebu treba izuzeti]:

Vlasnik imovine:

Karakter imovine:

7. Ostali značajni izvori prihoda

[Napomena: Redovnu platu na javnoj funkciji ili poslu u javnom sektoru treba izuzeti: plata i prihodi od bilo kakvih drugih imenovanja/zaposlenja uključujući i oneidentifikovane pod br. 4, trebaju biti ovdje prikazani]:

Osoba koja ostvaruje prihod:

Karakter prihoda:

8. Pokloni (uključujući značajna putovanja, ili gostoprimstvo)

8A: *Osoba primalac poklona: Karakter poklona : Vrijednost poklona: Datum primanja: Darovatelj:*

9. Obaveze

Finansijske obaveze, krediti, hipoteke itd.

(Napomena: Manje dugove kao što su obični kratkoročni kreditni aranžmani, kreditne kartice itd treba izuzeti):

9A: *Osoba sa obavezom:*

Karakter obaveze (kredit, hipoteka itd) Povjerilac:

10. Ostali lični interesi koji potencijalno mogu izazvati sukob interesa

.....

.....

.....

.....

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #11

**NAZIV INSTRUMENTA: UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE o
REGISTRACIJI IMOVINE**

[specifičan za izabrane zvaničnike]

VRSTA INSTRUMENTA: Uopšteni model propisa/zakona

PRIMJENE: Ugradnja (nakon adaptacije/izmjene nacrtu po potrebi) u
nove ili revidirane Zakone/Kodekse o etici

KOMENTARI

Ovaj model zakona se može prilagoditi tako da obuhvati posebne kategorije javnih dužnosnika, uključujući imenovane dužnosnike i službenike u javnoj upravi.

U nekim slučajevima, na primjer službenika u javnoj upravi, može se smatrati boljom opcija izuzimanja ovih službenika iz obaveze objavljivanja interesa pod kontrolom javnosti, pa se umjesto toga, registracija dokumenata i objavljivanje povjeriti odgovarajućem šefu agencije, ili ministru, ili nezavisnom ovlaštenom licu u skladu sa potrebama specifičnog slučaja.

Naznake koje se u uzorku zakona odnose na termine identifikovane sa * predstavljaju indiciju funkcija i ovlasti koje su im namijenjene. Ovi termini bi trebali biti definisani ili zamijenjeni terminima i nazivima institucija (itd.) koji odgovaraju sistemu zakona i upravljanja u dotičnoj državi.

UOPŠTENE ZAKONODAVNE ODREDBE o REGISTRACIJI IMOVINE

[Napomena: termini označeni sa * mogu i trebaju biti definisani u skladu sa sistemom zakona i upravljanja u dotičnoj državi]

DIO 1 – UVOD

Definicije

1. U ovom prijedlogu, osim ako se pojavi suprotna namjera—

“**kalendarski mjesec**” znači period koji otpočinje sa početkom dana jednog od 12 mjeseci u godini i završava odmah prije odgovarajućeg dana slijedećeg mjeseca ili, ako takav odgovarajući dan ne postoji, završava na kraju slijedećeg mjeseca;

“**dijete**”, u vezi sa Poslanikom uključuje usvojenika, pastorka ili vanbračno dijete Zastupnika;

“**administrativni radnik**» znači administrativni radnik Parlamenta*;

“**komitet**” znači Parlamentarni Komitet za etiku*;

“**kompanija**” znači kompanija, javna ili privatna;

“**obveznica**” obuhvata obveznice zajma, obveznice, instrumente obezbjeđenja plaćanja i bilo koje druge dokumente, koji svjedoče ili potvrđuju zaduženost kompanije kada je u pitanju novac koji je uložen u kompaniju ili posuđen kompaniji;

“**de facto bračni drug**” znači osoba koja živi kao bračni partner ili partner u domaćinstvu Poslanika iako nije sklopila brak sa tim Poslanikom u skladu sa zakonom;

“**poklon**” znači—

(a) prenos novca, imovine ili ostalih vrsta koristi—

(i) bez obeštećenja; ili

(ii) za protivuslugu čija je vrijednost bitno manja od njene realne vrijednosti; ili

(b) pozajmica u novcu ili imovini data na trajnoj ili neodređenoj osnovi;

izuzev putnih troškova ili troškova smještaja koje obezbjeđuju avionske kompanije u okviru svojih komercijalno-propagandnih kampanja, kao što je davanje popusta za putnike koji često putuju avionom.

“**zajednički poduhvat**” znači poslovni poduhvat koji obavljaju 2 ili više osoba zajedno u svakom obliku osim kao partneri;

“**Poslanik**” znači član Parlamenta*;

“**mjesec**” znači kalendarski mjesec;

“**zastupnička kompanija**” znači kompanija čije se glavne poslovne aktivnosti odnose na čuvanje utrživih vrijednosnih papira u svojstvu povjerenika ili nominiranog zastupnika;

“**zvaničnik**”, u vezi sa kompanijom, znači—

(a) direktor ili sekretar kompanije; ili

(b) bilo koja druga osoba koja ima interes, ili učestvuje u upravljanju kompanijom;

“partnerstvo” uključuje zajednički poduhvat;

“privatna kompanija” znači vlasnička kompanija inkorporirana u skladu sa zakonom;

“javna kompanija» znači kompanija, osim privatne kompanije;

“Registar” znači—

(a) Registar interesa poslanika; ili

(b) Registar interesa povezanih osoba;

“povezana osoba”, u vezi sa poslanikom, znači—

(a) Bračni drug poslanika,

(b) Dijete poslanika koje je potpuno ili u velikoj mjeri zavisno od poslanika; ili

(c) Bilo koja druga osoba—

(i) koja je potpuno ili u velikoj mjeri zavisna od poslanika; ili

(ii) čiji poslovi su do te mjere tijesno povezani sa poslovima poslanika da korist koju ostvaruje osoba, ili značajan dio te koristi, može preći u posjed poslanika;

“dionica” znači—

(a) dionica u dioničkom kapitalu kompanije;

(b) obveznica;

(c) konvertibilna mjenica; ili

(d) opcija;

“dan zasjedanja”, u vezi sa Parlamentom*, znači dan na koji se Parlament* sastaje;

“sponzorirano putovanje ili smještaj” znači bilo kakvo putovanje, uključujući i smještaj koji predstavlja prateće troškove putovanja, ili bilo kakvu korist koja se odnosi na smještaj, izuzev putovanja poduzetih u zvaničnom svojstvu, koju primi poslanik ili povezana osoba u obliku donacije (gotovinske ili ne-gotovinske) za troškove putovanja (uključujući prateće troškove smještaja) ili smještaja, od osobe koja nije poslanik ili povezana osoba, što ne uključuje putovanje ili smještaj sa popustom u okviru komercijalno-propagandnih šema, ili hranu ili sportske ili kulturne vidove reprezentacije.

“bračni drug”, u vezi sa poslanikom, uključuje *de facto* bračnog druga poslanika;

“izjava o interesu” znači—

(a) izjava o interesu (poslanik); ili

(b) izjava o interesu (povezana osoba);

“izjava o interesu (poslanik)” znači izjava o interesu poslanika koju poslanik mora predati Povjereniku za sukob interesa u skladu sa klauzulom 5;

“izjava o interesu(povezana osoba)” znači izjava o interesu osobe povezane sa poslanikom koju poslanik mora predati [Povjereniku*/Administrativnom radniku* zaduženom za sukob interesa] u skladu sa klauzulom 5;

“privredna ili profesionalna organizacija” znači tijelo (inkorporirano ili ne) —

(a) poslodavaca ili radnika; ili

- (b) osoba angažovanih u jednoj profesiji, trgovini ili drugom zanimanju;
gdje je tijelo predmet, ili ima za cilj unapređivanje svojih vlastitih profesionalnih, privrednih ili ekonomskih interesa, ili interesa svojih članova;
“godina” znači period od 12 mjeseci koji počinje 1.januara.

Interpretacija – termini koji se odnose na kompanije

- 2.(1) Osoba se smatra osobom koja ima većinski interes u dionicama u kompaniji ako osoba može—
- (a) raspolagati, ili vršiti kontrolu nad raspolaganjem dionica; ili
  - (b) kada se radi o dionicama s pravom glasa — vršiti, ili kontrolisati vršenje bilo kakvih glasačkih ovlasti koje se odnose na dionice.
- (2) Pitanje da li je kompanija podružnica druge kompanije treba se riješiti na isti način kao pitanje da li je korporacija podružnica druge korporacije, a to se utvrđuje u svrhu usklađenosti sa [*relevantnim zakonom države**].
- (3) Upućivanje u ovom rješenju na holding («**paket dionica u vlasništvu**», **op.prev.**) kompaniju koja je vlasništvo druge kompanije predstavlja oznaku kompanije kojoj je ta druga kompanija podružnica.

Interpretacija – forme

- 3.(1) U ovom rješenju, strogo poštivanje propisanih formi izjašnjavanja nije nužno, dovoljno je poštivanje suštine forme, ili takvo poštivanje kakvo nalažu okolnosti pojedinačnog slučaja.

Nadzor nad Registracijom interesa poslanika

- 4.(1) [*Povjerenik** / *Administrativni radnik** zadužen za sukob interesa] je odgovoran za čuvanje i osiguravanje nadzora nad registracijom interesa, te za davanje pristupa Registraciji u skladu sa propisima.

DIO 2 – IZJAVA O INTERESU

Davanje izjava

- 5.(1) U skladu sa [*relevantnim zakonom ili Rezolucijom Parlamenta**] svaki Poslanik će, u roku od mjesec dana od dana polaganja zakletve ili potpisivanja izjave pod zakletvom u svojstvu poslanika, ili 30.juna svake godine, [*Povjereniku** / *Administrativnom radniku** zaduženom za sukob interesa], u formi koju je utvrdio Povjerenik*/Administrativni radnik*, dati izjavu o —
- (a) Registraciji interesa poslanika na dan izbora, ili 30.juna odgovarajuće godine, kako je propisano;
  - (b) Registraciji interesa povezanih osoba, kojih je Poslanik svjestan, na datum izbora, ili 30.juna odgovarajuće godine, kako je propisano;
- (2) Poslanik mora obavijestiti [*Povjerenika** / *Administrativnog radnika** zaduženog za sukob interesa] u pismenoj formi o bilo kakvim promjenama interesa koje je Poslanik prethodno prijavio, u roku od jednog mjeseca od dana kada je postao svjestan tih promjena.

- (3) Kada u jednoj godini nema promjene interesa koje je Poslanik prethodno prijavio, od Poslanika se traži da u tom smislu obavijesti [*Povjerenika* / Administrativnog radnika* zaduženog za sukob interesa*] u pismenoj formi u roku od jednog mjeseca nakon 30.juna svake godine.
- (4) Od Poslanika se traži da, u izjavu o interesima povezane osobe, uvrsti informaciju o interesima osobe koji su poslaniku poznati.
- (5) Od Poslanika se neće tražiti, u bilo kojoj godini, davanje više od jedne izjave o interesu.

Forme izjava i obavijest o promjeni detalja

6.(1) Izjava o interesu —

- (a) mora biti usklađena sa zahtjevima za pripremu dokumentacije koje je utvrdio [*Povjerenik*/ Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*];
i
- (b) se mora odnositi samo na interese Poslanika koje imaju—
  - (i) sam Poslanik; i
  - (ii) Poslanik zajedno, ili skupa sa povezanom osobom.
  - (iii) povezane osobe koje su na drugi način povezane sa Poslanikom.

(2) [*Povjerenik*/ Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*] može, u skladu sa svojom slobodom odlučivanja, propisati zahtjeve za pripremu dokumentacije za izjavu o interesu, a o propisanim zahtjevima će obavijestiti Parlament do 31. marta svake godine.

Objavljivanje interesa

7. Izjava o interesu koja se traži od Poslanika, mora sadržavati slijedeće informacije—

- (a) u pogledu bilo kakve kompanije u kojoj je Poslanik ili povezana osoba dioničar ili u kojoj Poslanik ili povezana osoba imaju većinski interes u dionicama—
  - (i) ime kompanije;
  - (ii) gdje dioničarsko društvo ili interes čine većinski interes u kompaniji – detalje vezane za pakete dionica u vlasništvu kompanije u bilo kojoj drugoj kompaniji;
  - (iii) gdje dioničarsko društvo ili interes postoji u privatnoj kompaniji, pojedinosti o investicijama ili koristi kompanije, ali vrijednosti tih investicija ili koristi se ne trebaju objavljivati;
  - (iv) datum početka interesa; i
  - (v) gdje dioničarsko društvo ili interes postoji u privatnoj kompaniji koja je holding (podružnica) kompanija druge kompanije—
    - (1) pojedinosti o investicijama ili koristi holding kompanije, ali vrijednost tih investicija ili koristi ne treba objavljivati;
    - (2) ime kompanije koja je podružnica holding kompanije;
    - (3) ime bilo koje kompanije koja je podružnica bilo koje kompanije koja predstavlja podružnicu holding kompanije; i
    - (4) pojedinosti o investicijama ili koristi tih kompanija podružnica, ali vrijednost tih investicija ili koristi ne treba objavljivati;

- (b) u pogledu bilo koje kompanije u kojoj Poslanik ili povezana osoba obavljaju funkciju zvaničnika—
  - (i) ime kompanije;
  - (ii) karakter dužnosti koju obavljaju;
  - (iii) datum početka interesa; i
  - (iv) karakter aktivnosti kompanije;
- (c) u pogledu bilo kakvog porodičnog ili poslovnog trusta ili zastupničke kompanije u kojoj Poslanik ili povezana osoba imaju korist—
  - (i) ime ili opis trusta, ili ime kompanije, u zavisnosti od slučaja;
  - (ii) karakter aktivnosti trusta ili kompanije;
  - (iv) karakter interesa;
  - (v) datum početka interesa ; i
  - (vi) pojedinosti o investicijama i koristi trusta, ali vrijednosti tih investicija ili koristi se ne trebaju objavljivati.
- (d) u pogledu bilo kakvog porodičnog ili poslovnog trusta u kojem Poslanik ili povezana osoba obavljaju ulogu povjerenika—
  - (i) ime ili opis trusta;
  - (ii) datum početka djelovanja trusta; i
  - (ii) karakter aktivnosti trusta;
- (e) u pogledu bilo kakvog partnerstva u kojem poslanik ili povezana osoba imaju interes—
  - (i) ime i opis partnerstva;
  - (iii) karakter aktivnosti interesa;
  - (iv) datum početka partnerstva; i
  - (iii) karakter interesa;
- (f) u pogledu bilo kakve nekretnine u kojoj poslanik ili povezana osoba imaju interes—
  - (i) mjesto (lokacija) dotične nekretnine (pozvati se na predgrađe ili oblast);
  - (ii) približna veličina imovine;
  - (iii) svrha(e) u koju se imovina koristi, i u koju se namjerava koristiti;
  - (iv) datum početka interesa; i
  - (iv) karakter interesa;
- (g) u pogledu bilo kakve obaveze (osim kreditnih kartica i računa u robnim kućama) Poslanika ili povezane osobe ili trusta kojeg je Poslanik ili povezana osoba korisnik, ili privatne kompanije u kojoj je Poslanik ili povezana osoba dioničar—
  - (i) karakter obaveze;
  - (ii) datum početka obaveze, i
  - (ii) ime dotičnog povjerioca;

osim—

- (i) ako obaveza proizilazi iz nabavke robe ili usluga tokom redovnih aktivnosti, u sklopu djelatnosti koju obavlja Poslanik, ili u sklopu posla koji obavlja trust ili privatna kompanija u kojoj Poslanik ili povezana osoba imaju interes, koji nije povezan sa dužnostima Poslanika, koje obavlja u svojstvu poslanika Parlamentarne Skupštine; ili
  - (ii) ako dug iznosi €X,00 ili manje;
- (h) pojedinsti o bilo kakvim obveznicama zajma ili sličnoj investiciji koju je uložio Poslanik ili povezana osoba;
- (i) u pogledu bilo kakvih štednih ili investicijskih računa Poslanika ili povezane osobe, koji se čuvaju u banci, udruženju za stambenu gradnju, kreditnom udruženju ili drugoj instituciji—
  - (i) karakter računa; i
  - (ii) ime dotične institucije;
- (j) pokloni u vrijednosti većoj od €X,00 iz jednog izvora, ili gdje dva ili više poklona darovana iz istog izvora tokom oporezivog perioda, premaše, u totalu €X,00, pod uslovom da poklon koji primi Poslanik, bračni drug Poslanika ili djeca na izdržavanju, od članova porodice ne treba biti registrovan, osim ako Poslanik prosudi da se može uočiti postojanje sukoba interesa;
- (k) u pogledu bilo kakvog sponzorisanog putovanja ili smještaja koje prihvati Poslanik ili povezana osoba—
  - (i) izvor dotične naknade;
  - (ii) datum(i) putovanja; i
  - (ii) svrha putovanja.
- (l) bilo koji drugi izvor prihoda veći od €X,00 godišnje koji primi—
  - (i) Poslanik ili povezana osoba; ili
  - (ii) privatna kompanija, ili trust, u kojem poslanik ili povezana osoba imaju interes;

ili gdje je prihod manji od dolara, i Poslanik prosudi da se može uočiti postojanje sukoba interesa;
- (m) pojedinsti o bilo kakvoj drugoj imovini Poslanika ili povezane osobe čija vrijednost prelazi €X,00, osim—
  - (i) ličnih predmeta i predmeta u domaćinstvu;
  - (ii) motornog vozila koje se isključivo ili uglavnom koristi za ličnu upotrebu; i
  - (iii) izdvajanja u lični penzioni fond ili slična prava;
- (n) ime bilo koje političke partije, privredne ili profesionalne organizacije u kojoj je Poslanik ili povezana osoba član, ili ime bilo koje druge organizacije u kojoj je Poslanik nosilac funkcije ili koju finansijski pomaže sa donacijom u iznosu €X,00 ili više u jednoj kalendarskoj godini;

- (o) bilo koji drugi interes (novčane ili ne-novčane prirode) Poslanika ili povezane osobe—
  - (i) kojeg je Poslanik svjestan; i
  - (iii) koji uzrokuje, naizgled uzrokuje, ili bi mogao, u dogledno vrijeme, uzrokovati, sukob između privatnih interesa poslanika i njegove ili njene dužnosti u svojstvu Poslanika.
- (p) u pogledu bilo kojeg interesa koji je Poslanik prijavio u prethodnoj izjavi, a koji je riješen tokom izvještajnog perioda:
  - (i) datum rješenja nteresa;
  - (j) način rješenja interesa; i
  - (ii) ime osobe ili entiteta koji je pribavio interes.

Pitanja koja se odnose na izjave

- 8.(1)** Ako Poslanik postavi pitanje [*Povjereniku*/Administrativnom radniku zaduženom za sukob interesa*], koje se odnosi na to da li određena stvar treba ili ne bi trebala biti obuhvaćena izjavom o interesu, Povjerenik*/Administrativni radnik će riješiti taj problem sa Poslanikom, uzimajući u obzir bilo kakvu rezoluciju Parlamenta koja utiče na ovaj problem.

DIO 3 – REGISTRI

Čuvanje registara

- 9.(1)** [*Povjerenik*/Administrativni radnik zadužen za sukob interesa*] mora čuvati, u obliku u kojem on/ona to smatraju odgovarajućim—
- (a) Registar interesa poslanika; i
  - (b) Registar interesa povezanih osoba.
- (2)** Što je prije moguće nakon primitka izjave o interesu koju je dostavio Poslanik, Povjerenik*/Administrativni radnik* mora—
- (a) u slučaju izjave o interesu (Poslanik) – unijeti u Registar interesa Poslanika bitne pojedinosti koje izjava sadrži; i
  - (b) u slučaju izjave o interesu (povezana osoba) – unijeti u Registar interesa povezanih osoba bitne pojedinosti koje izjava sadrži.
- (3)** Što je prije moguće, nakon primitka obavijesti o promjeni informacije u skladu sa pod-klauzulom 5, Povjerenik*/Administrativni radnik* mora napraviti izmjene informacije unijete u relevantni Registar na način koji je neophodan za odražavanje te promjene.

Nadzor nad Registrima

- 10.** Povjerenik za sprečavanje sukoba interesa će imati nadzor nad—
- (a) svakim Registrom;
  - (b) svakom izjavom i interesom primljenim u skladu sa klauzulom 5; i

- (c) bilo kakvom obavijesti o promjeni interesa koju primi Povjerenik*/Administrativni radnik*.

Predlaganje Registra interesa poslanika u Parlamentu

11. Što je prije moguće nakon—

- (a) prvog dana zasjedanja svakog Parlamenta; i
- (b) 30 dana juna u svakoj narednoj godini tokom mandata tog Parlamenta;

Predsjedavajući* mora inicirati podnošenje primjerka aktuelnog Registra interesa poslanika Parlamentu.

Objavljivanje Registra interesa poslanika

12. Registar koji je predložen u Parlamentu u skladu sa 11(a) gore, će odmah biti objavljen u obliku Parlamentarnog dokumenta*.

Inspekcija Registra

13.(1) [*Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*] mora, na zahtjev određene osobe, dopustiti toj osobi inspekciju Registra interesa poslanika tokom radnog vremena.

(2) [*Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*] mora, na zahtjev, staviti Registar interesa povezanih osoba na raspolaganje—

- (a) Predsjedavajućem;
- (b) Rukovodećem ministru*/Premijeru*/Glavnom ministru*;
- (c) bilo kojem drugom lideru političke partije u Parlamentu;
- (d) bilo kojem nezavisnom poslaniku u Parlamentu.

DIO 4 – MJERE POŠTIVANJA

Prijave poslanika

14.(1) Poslanik može podnijeti prijavu protiv drugog Poslanika vezano za neizvršenje zahtjeva koji se odnose na objavljivanje relevantnog interesa.

(2) Prijava se mora podnijeti u pismenoj formi [*Povjereniku*/Administrativnom radniku* zaduženom za sukob interesa*].

(3) [*Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*] mora predati primjerak prijave Poslaniku na kojeg se prijava odnosi.

Razmatranje prijave

15.(1) Povjerenik*/Administrativni radnik* mora razmotriti svaku prijavu koja mu/ je upućena i, u tu svrhu, može—

- (a) saslušati svakog dotičnog Poslanika; i;
- (b) pribaviti informacije od drugih osoba, i poduzeti istragu na način koji Povjerenik*/Administrativni radnik* smatra odgovarajućim;

nakon čega Povjerenik*/Administrativni radnik* može—

- (c) sačiniti izvještaj za Parlament; i

- (d) uz izvještaj, napraviti preporuku za akciju koja se treba poduzeti u odnosu na problem.
- (2) Izvještaj u skladu sa klauzulom 15(1) se ne mora sačiniti osim—
- (a) ako je Povjerenik*/Administrativni radnik* pružio priliku Poslaniku protiv kojeg je prijava podnesena—
    - (i) da bude saslušan; i
    - (ii) da dostavi pismene podneske; i
  - (b) ako je Povjerenik*/Administrativni radnik omogućio osobama, a u skladu s tim i Poslaniku, da pruži informacije koje se odnose na prijavu.
- (3) Parlamentarni imunitet važi za podnošenje prijave Povjereniku*/Administrativnom radniku* u skladu sa kl 14, davanje informacija Povjereniku*/Administrativnom radniku*/u skladu sa kl 15(2)(b), i sačinjen izvještaj u skladu sa kl 15(1).

Podnošenje prijave od strane članova javnosti

- 16.(1) Osoba može podnijeti prijavu protiv Poslanika za neizvršenje zahtjeva koji se odnose na objavljivanje relevantnog interesa.
- (2) Prijava se mora podnijeti u pismenoj formi [*Povjereniku*/Administrativnom radniku* zaduženom za sukob interesa*].
- (3) Povjerenik*/Administrativni službenik* mora, prije poduzimanja bilo kakve akcije u vezi sa prijavom, obavijestiti osobu u pismenoj formi, o nivou do kojeg se može primjeniti imunitet Poslanika.
- (4) Povjerenik*/Administrativni radnik* može tražiti od osobe da obezbijedi—
- (a) pojedinosti vezane za ime i adresu;
  - (b) pojedinosti ili više pojedinosti o prijavi; i
  - (c) kopije bilo kakvih dokumenata ili drugog materijala, koji je u posjedu ili dovoljno dostupan osobi koja podržava navode prijave .
- (5) Povjerenik*/Administrativni radnik* može odbiti da poduzme akciju ili dalju akciju u vezi s prijavom ako osoba odbije ili neizvrši zahtjev u skladu sa podklauzulom (4).
- (6) Ako Povjerenik*/Administrativni radnik bude s pravom smatrao da postoji dovoljno dokaza za podršku navoda prijave Povjerenik*/Administrativni radnik mora staviti na raspolaganje pojedinosti prijave dotičnom Poslaniku.

Razmatranje prijava

- 17.(1) Kada se prijava odnosi na sukob interesa, [*Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa*] —
- (a) će tražiti od dotičnog Poslanika da sačini odgovor na prijavu; i
    - (i) dati priliku Poslaniku da bude saslušan;

- (ii) dati ostalim osobama koje kandiduje Poslanik priliku da daju informacije; i
  - (iii) poduzeti takvu istragu koju Povjerenik smatra odgovarajućom.
- (2) [Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa] mora sačiniti izvještaj za Parlament u pogledu prijave—
- (a) ako dotični Poslanik ospori prijavu – po završetku razmatranja prijave od strane Povjerenika;
  - (b) ako Poslanik potvrdi suštinske navode prijave – po primitku pismene obavijesti u tom smislu od Poslanika; i
  - (c) ako Poslanik, u razumnom vremenskom roku, ne odgovori na zahtjev koji mu je upućen u skladu sa stavom (1)(a) – po isteku tog perioda.
- (3) [Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa] mora uz izvještaj, dati preporuku za akciju koja se treba poduzeti.
- (4) [Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa] ne mora u izvještaju donijeti zaključak koji je nepovoljan za dotičnog Poslanika, osim ako je Poslaniku dostavio—
- (a) primjerak prijave i pružio priliku Poslaniku da bude saslušan u u vezi sa prijavom; i
  - (b) primjerak predloženog izvještaja.

Saopštenje

18. [Povjerenik*/Administrativni radnik* zadužen za sukob interesa] može pripremiti i objaviti saopštenje, i uključiti se u javnu diskusiju u vezi sa ciljevima i procedurama bitnim za informacije koje moraju biti obuhvaćene Registrom.

DIO 5 – SPROVEDBA

Slučaj neizvršenja zahtjeva

19. Poslanik koji svjesno—
- ne dostavi izjavu o interesu [Povjereniku*/Administrativnom radniku* zaduženom za sukob interesa] u skladu sa podklauzulom 5(1);
  - (b) ne obavijesti [Povjerenika*/Administrativnog radnika* zaduženog za sukob interesa], u skladu sa podklauzulom 5(2) o promjeni interesa; ili
  - (c) dostavi [Povjereniku*/Administrativnom radniku* zaduženom za sukob interesa] izjavu o interesu, ili informaciju koja je netačna, nepotpuna ili pogrešna u odnosu na materijalne pojedinosti;

smatraće se krivim za nepoštivanje Parlamenta.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENATA #12

NAZIV INSTRUMENTA: POLITIKA ZA TESTIRANJE INTEGRITETA

VRSTA INSTRUMENTA: Uopšteni opis za potrebe politike

PRIMJENE: Usvajanje nakon prilagođavanja neophodnih
pravnih i strateških instrumenata

TESTIRANJE INTEGRITETA

Testiranje integriteta je instrument ili strategija u okviru koje se javni dužnosnici namjerno postavljaju u potencijalno kompromitujuće položaje bez njihovog znanja, kako bi se njihove reakcije mogle nadzirati i procijeniti.

Na primjer, dužnosniku može biti ponuđeno nešto što izgleda kao pravo mito, u naizgled realnim okolnostima, od strane osobe koja nastupa kao dio javnosti, a da se dužnosnik u tom trenutku nalazi pod prismotrom svoga poslodavca ili kriminalističke službe ili agencije za borbu protiv korupcije.

Testiranje integriteta može biti sprovedeno na slučajnom uzorku, a provjeravati se može bilo koji dužnosnik u određenoj organizaciji, ili na određenoj funkciji, ili se može usmjeriti na dužnosnike za koje se sumnja da su korumpirani. Ovo je proaktivna tehnika **otkrivanja korupcije**, koju skoro isključivo koriste policijske službe. Prvobitno su testovi integriteta bili korišteni za dužnosnike koji su bili predmet žalbi ili navoda o ozbiljnoj korupciji ili zloupotrebi. Test je bio kontekstualan u smislu da se sprovodio u području ili oblasti rada u kojoj je osumnjičeni dužnosnik angažovan, a posjedovao je karakteristike koje su predmetnom dužnosniku bile poznate kao prilika koja se može iskoristiti.

Jednostavni testovi integriteta kao što je ovaj opisan gore u tekstu, uskoro su otvorili put složenijim testovima, koji su obuhvatili praćenje, prismotru i nadziranje ciljanih dužnosnika.

Kontrolisalo se kretanje ciljanih dužnosnika, njegovi saradnici, finansijske transakcije i ostali pokazatelji moguće korupcijske aktivnosti, a onda je dužnosnik bivao podvrgnut složenim testiranjima, koja su kasnije postala poznata kao «prevare» (*bukvalni engl prevod bio bi «žaoka – sting», op.prev.*), po svojoj prirodi očigledno, tajne operacije.

Dok «testiranje integriteta» može predstavljati moćan specijalistički instrument usmjeren na otkrivanje korupcije, organizacije bi trebale biti oprezne kada je u pitanju njegova upotreba obzirom da:

- u nekim oblastima može biti potrebno posebno zakonodavstvo koje će omogućiti njegovu primjenu
- će u nekim pravno regulisanim oblastima možda biti potrebno utvrditi posebne politike
- postoji rizik da se osoblje otuđi ili da se stvori strah kod ne-korumpiranog osoblja da ne bude slučajno ugroženo primjenom te metode.

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #13

NAZIV INSTRUMENTA: **ZAŠTITA U VIDU UPOZORENJA («DUVANJA U «U PIŠTALJKU»)/POLITIKA & PROCES OBJAVLJIVANJA JAVNOG INTERESA**

VRSTA INSTRUMENTA: Okvir politike i informativni opis ključnih karakteristika, proces

PRIMJENA: 1. Ugradnja (nakon adaptacije/izmjene nacрта po potrebi) u nove ili revidirane Zakone/Kodekse/ specifične zakone u tu svrhu.

2. Informacija za obuku i javnost

KOMENTARI

Naredni instrument ovdje je kreiran u obliku (strateškog) okvira politike i opšte informacije u vidu savjeta za osobe koje žele da poduzmu «objavljivanje javnog interesa» zbog nezakonitog ponašanja javnog dužnosnika.

Instrument se odnosi na zakon (*Akt o objavljivanju javnog interesa*): zakon ili propis se može kreirati na osnovu informacije koja je sadržana ovdje u tekstu.

Ključni termini su identifikovani i objašnjeni, a postoji i referenca na administrativne procese. Objavljivanje sukoba interesa se može eksplicitno uključiti u stavke pod zaštitom.

Zaštita objavljivanja javnog interesa («zaštita u vidu «duvanja u pištaljku») smatra se krucijalnim korakom u borbi protiv korupcije i nezakonitog ponašanja dužnosnika: ako se ne identifikuje objavljivanje nezakonitog ponašanja, ne postoji vjerovatnoća da će se nad njim moći uspostaviti nadzor. Stoga je od suštinske važnosti da *bona fide* (poštena) objavljivanja poduzeta u skladu sa politikom, trebaju biti djelotvorno zaštićena.

Ovaj okvir politike jasno priznaje da je također veoma važno za javno povjerenje da javni dužnosnici na svim nivoima u javnim institucijama izgledaju aktivni i djelotvorni osiguravajući poštivanje i prikladno rješavanje objavljivanja poduzetih u skladu sa ovom politikom.

Iako su zakoni koji podrazmijevaju «zaštitu u vidu upozorenja» bili kontraverzni u prošlosti, primjeri modernih zakona koji dobro funkcionišu mogu se naći u Velikoj Britaniji, Australiji i Novom Zelandu.

[*Akt o objavljivanju javnog interesa*] omogućava ljudima da prijave nezakonito ponašanje u javnom sektoru – to se naziva «objavljivanjem javnog interesa» (također poznatim kao “whistleblowing” – «duvanje u pištaljku», *bukv.prev – op.prev*).

Ko može napraviti objavljivanje?

- svako – bilo da radi u javnom sektoru ili je upoznat sa ponašanjem koje se protivi javnom interesu;
- jednostavno treba da vjerujete, s pravom, da vaša informacija može pokazati da se neko nezakonito ponašanje desilo. Ne treba da identifikujete osobe upletene u to ponašanje, ali trebate obezbijediti dovoljno informacija da bi se dopustila istraga.

Postoje kazne za davanje informacije za koju znate da je lažna ili pogrešna.

Šta možete objaviti?

Zakon pokriva izvještavanje o različitim vrstama nezakonitog ponašanja od strane javnih dužnosnika u javnom sektoru kao što su:

- nepoštenje ili pristrasnost;
- zloupotreba zvanične informacije;
- nemarno ili nekorektno upravljanje fondovima vlade;
- pokušaj uticaja na javnog dužnosnika da djeluje nezakonito; ili
- maltretiranje osobe zato što je napravila objavljivanje javnog interesa.

Kome možete objaviti javni interes?

- Agenciji u kojoj se ponašanje desilo;
- Agenciji za koju mislite da može istražiti ponašanje;
- Bilo kojoj vladinoj agenciji koju smatrate odgovarajućom;
- Ombudsmanu ili generalnom revizoru.

Kako ćete se zaštititi ako poduzmete objavljivanje?

- Zakon ograničava pravnu akciju koja se može poduzeti protiv vas zato što se dali informaciju;
- Ako ste zaposlenik vlade i rizikujete maltretiranje, možete zatražiti da vas prebace na drugo radno mjesto;
- Ako ste žrtva maltretiranja, možete ići na sud da poduzmete postupak kako bi zaustavili maltretiranje ili tražili odštetu.

Ako vam bude potreban pravni savjet o vašem slučaju ili postupku pred sudom, možda će biti potrebno angažovati pravnika.

Šta vladine agencije moraju uraditi u skladu sa zakonom?

Agencije moraju:

- Primiti objavljivanja;
- Tretirati objavljivanja kao povjerljive informacije;
- Razmotriti rizik za onoga koji je dao informaciju kada prosljeđuju objavljivanje drugoj agenciji;
- Rješavati objavljivanja koja su predmet zakona i koja obuhvataju tu agenciju;
- Čuvati statističke podatke o primljenim objavljivanjima, te izvještavati o tome u svojim godišnjim izvještajima;
- Dati ljudima koji naprave objavljivanja povratnu informaciju o poduzimanju istrage u vezi objavljivanja;
- Poduzeti odgovarajuću akciju u vezi sa prijavama o maltretiranju i informisati podnosioca prijave o dostupnim pravnim lijekovima.

Da li se svako objavljivanje istraži?

Ne – agencije mogu odlučiti da ne poduzmu istragu, ali samo zbog razloga utvrđenih zakonom. Ti razlozi su:

- Da agencija nije pravo tijelo koje se treba baviti objavljivanjima – ona može proslijediti objavljivanje drugoj agenciji ili Ombudsmanu;
- Objavljivanje nije obuhvaćeno zakonom;
- Drugo vladino tijelo, sud ili tribunal, su se već bavili tim slučajem;
- Ako se zaključuje da je objavljivanje neosnovano
- Ako postoji bolji način da se objavljivanje riješi.

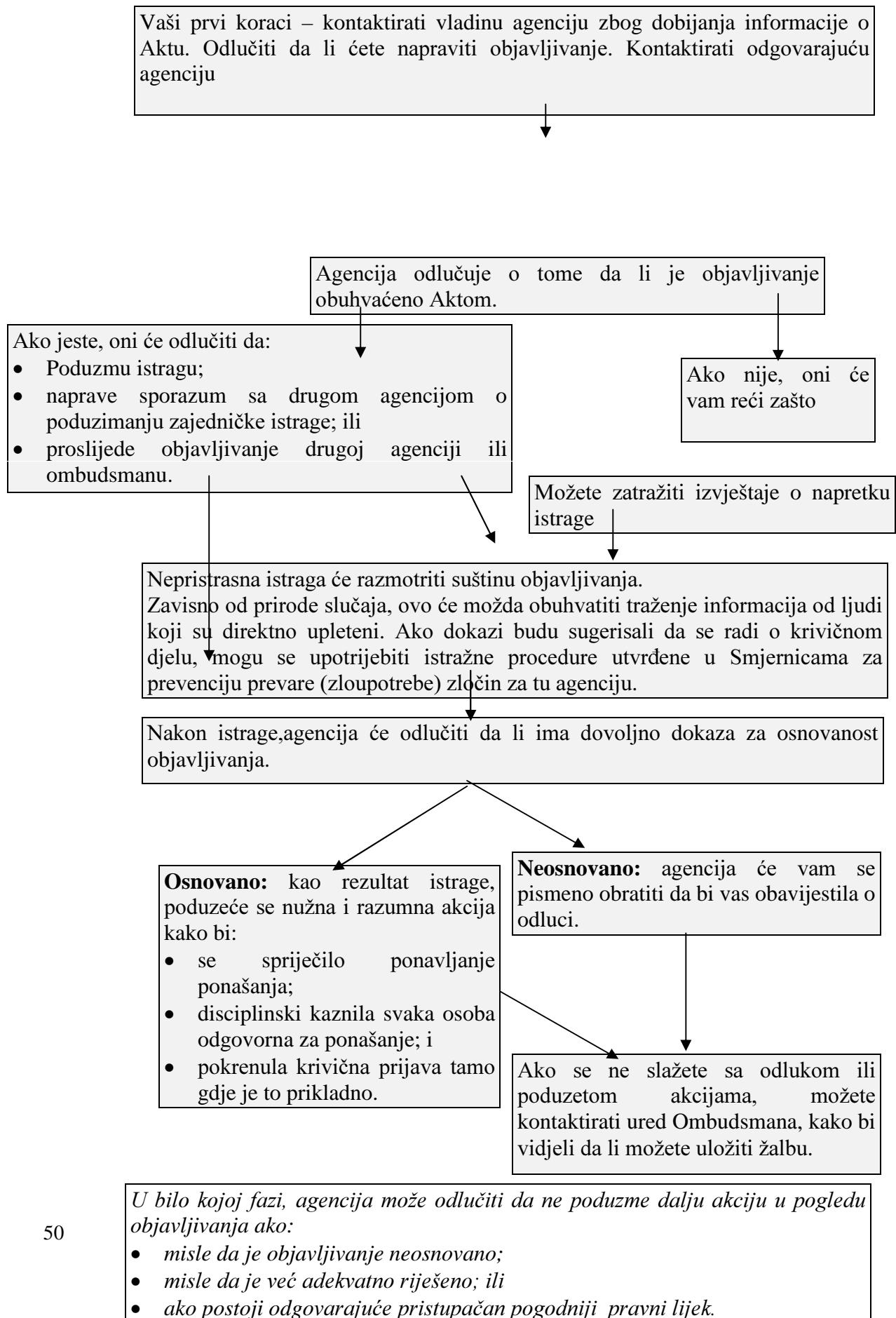
Agencija vas mora obavijestiti koji će razlog primjeniti.

Ostale akcije na raspolaganju

Ako niste zadovoljni, možete:

- Kontaktirati Ombudsmana ili generalnog revizora. Mogu postojati osnove za poduzimanje dalje akcije;
- Možete samoinicijativno potražiti pravni savjet o vašim pravima.

Šta se dešava kada poduzmete objavljivanje javnog interesa

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #14

NAZIV INSTRUMENTA: **OBUKA U OBLASTI SUKOPA INTERESA**

VRSTA INSTRUMENTA: Materijali za obuku – kratki slučajevi i indikatori diskusije u domenu sukoba interesa, za javne dužnosnike na svim nivoima

PRIMJENA: Ugradnja (nakon prilagodavanja/izmjene po potrebi u kurseve ili sesije obuke u svrhu profesionalnog obrazovanja ili u specifičnu svrhu razvijanja razumijevanja problema u oblasti sukoba interesa.

KOMENTARI

Svrha ovih studija slučaja jeste da se pomogne učesnicima u razvijanju praktičnih vještina za prepoznavanje problema u oblasti sukoba interesa, i primjeni ispravne procedure odlučivanja u procesu etičkog rasuđivanja.

Jednostavniji slučajevi (označeni sa *) su možda prikladniji za manje iskusne državne službenike, a mogu se koristiti u sklopu generalne uvodne obuke, u okviru profesionalnog obrazovanja u javnom sektoru.

Oni su također pogodni za upotrebu u udruženjima na lokalnom nivou ili sa zaposlenima u ne-vladinom sektoru za razjašnjavanje sukoba interesa u kontekstu javnog sektora.

Slučajevi bi za mnoge učesnike mogli biti teški. Instruktori bi trebali da odluče koje će slučajeve zadati.

Da bi usmjerili diskusiju, svaki slučaj ne bi trebao trajati duže od deset minuta, ako se žele izbjeći površni odgovori.

STUDIJE SLUČAJA U OBLASTI INTEGRITETA, KORUPCIJE I SUKOB INTERESA

NAPOMENA: U SVAKOJ STUDIJI SLUČAJA, NAJPRIKLADNIJI ODGOVORI SU PREDLOŽENI U TEKSTUALNOM KVADRATU KOJI SLIJEDI IZA SVAKOG PITANJA KOJE SE ODNOSI NA STUDIJE SLUČAJA.

‘*Integritet*’ potiče od latinske riječi čije izvorno značenje jeste «cjelina», «neoštećenost», «nepodijeljenost». Shodno tome, jasno je da se “integritet” u javnom sektoru primjenjuje na pravilnu upotrebu fondova, imovine, i ovlasti, što znači da se oni koriste u službene svrhe za koje su namijenjeni.

U ovom smislu, suprotno značenje od «integriteta» ima «*korupcija*». Integritet je najosnovnija ideja sadržana u etičkim principima.

‘*Sukob interesa*’ je sličan koncept. Sukob između *vaših ličnih interesa* (ono što očekujete da ćete dobiti, što se ne mora nužno ograničiti na novac), i *vaše dužnosti koju obavljate u svojstvu državnih službenika* (ono što od vas zahtijeva vaša dužnost, ili možda u širem smislu, ono što je u javnom interesu), potrebno je, što je više moguće, u svakom trenutku, izbjegavati. Čak i ako se sukob interesa samo naizgled desio, potrebno ga je izbjeći, kako bi se rizik po narušavanje reputacije organizacije u domenu integriteta (i rizik po vašu vlastitu reputaciju također) smanjio na najmanji mogući nivo.

Većina ljudi je nesigurna kada je u pitanju ova oblast etike, djelomično zato što sam jezik može biti zbunjujući: ‘posjedovanje interesa’ u (na primjer) ishodu odluke nije isto kao biti ‘zainteresovan’ za ishod (tj. radoznao). *Ako očekujete da ćete ostvariti neku ličnu dobit od odluke*, za vas se može reći da «imate interes» u odluci – na primjer, ishod vladinog tender procesa za koji se natječe član vaše porodične firme.

[Studije slučaja počinju na slijedećoj stranici]

Studija slučaja 1 *

Vi ste viši dužnosnik Odjela za zajedničke službe vašeg ministarstva. Ugovorni partner koji je servisirao kompjutersku opremu u vašem Ministarstvu tokom posljednje dvije godine, ponudio vam je kompjuter za upotrebu kod kuće – besplatno. Vremenom ova osoba postane vaš blizak prijatelj. Vi uradite dosta posla za ministarstvo kod kuće, posebno vikendom, i kompjuter bi vam bio veoma koristan. Ne možete si priuštiti kupovinu kompjutera.

Vaš prijatelj, ugovorni partner, kaže da je kompjuter prilično star, tako da ne vrijedi mnogo: kaže vam da ga možete zadržati koliko hoćete. Vi prihvaćate ponudu.

Ugovor za servisiranje kompjuterske opreme za ministarstvo trebao bi biti obnovljen za tri mjeseca, a vi ćete biti u komisiji koja će odlučivati o dodjeli novog ugovora.

***P: Da li biste prihvatili ponudu vašeg prijatelja? Zašto?
/Zašto ne?***

***O: NE SMIJETE PRIHVATITI. VAŠA ULOGA U KOMISIJI
ZA LICITACIJU UGOVORA O SERVISIRANJU BI
PROIZVELA OZBILJAN SUKOB INTERESA.***

***UZ TO, POSTOJI PROBLEM JAVNOG UGLEDA – ČINI SE
DA OSTVARUJETE ZNAČAJNU LIČNU PREDNOST NA
RAČUN VAŠEG SLUŽBENOG POLOŽAJA.***

***P: Šta je vaša "uloga-odgovornost" kao državnog službenika u
ovom slučaju?.***

***O: OČUVATI INTEGRITET PROCESA POTPISIVANJA
UGOVORA U ORGANIZACIJI.***

Studija slučaja 2*

Vi ste rukovodeći službenik zadužen za borbu protiv korupcije u Federalnom Ministarstvu pravde: vaš zamjenik ministra snosi ukupnu odgovornost za aktuelnu veliku reviziju Krivičnog zakona na nivou države. Konsultant iz kompanije, koji je jedan od savjetnika u projektu revizije, vam postavi pitanje, ako bi njegova kompanija pozvala vašeg zamjenika ministra da prisustvuje nastupajućem finalu Svjetskog kupa u fudbalu u susjednoj zemlji, da li bi to ‘prouzrokovalo teškoće’.

Konsultant kaže kako bi kompanija preuzela troškove avionskog putovanja i smještaja, a zamjenik ministra bi također bio gost u posebnoj loži kompanije na stadionu, što bi dalo priliku zamjeniku ministra da se susretne sa ostalim zamjenicima ministra iz susjednih zemalja, koji će također biti tamo. Zamjenik ministra veoma voli fudbal, i bivši je predsjednik nacionalnog fudbalskog saveza vaše zemlje.

P: Da li je sukob interesa dio ove ponude?

O: DA – POKLON OD KONSULTANTA PREDSTAVLJA RIZIK DA SE TA PONUDA VIDI KAO POKUŠAJ KOMPROMITOVANJA NEZAVISNOSTI ZAMJENIKA MINISTRA.

P: Kako bi vi savjetovali Ministra, ako to od vas zatraži?

O: ODBITI PONUDU –DOGAĐAJ NIJE POVEZAN SA ZVANIČNIM ODGOVORNOSTIMA MINISTRA, A NJEGOVA/NJENA LJUBAV PREMA FUDBALU JE VJEROVATNO DOBRO POZNATA.

Studija slučaja 3*

Slučajno ste čuli razgovor između dva službenika iz drugog odjela vaše organizacije u toaletu, tokom kojeg je jedna službenica tvrdila, kroz smijeh, da je nedavno nagovorila svog šefa da je preporuči za unapređenje tako što je pristala da ne prijavi svog šefa koji je uzimao mito od građana (da bi izbjegao krivičnu tužbu za prometni prekršaj).

Kao šef znate da će nova vlada uskoro proglasiti uzimanje mita ozbiljnim krivičnim djelom. Vaše ministarstvo je nedavno uvelo strogu politiku za reduciranje uzimanja mita službenika, što obuhvata i to da šefovi daju lični primjer ostalom osoblju. Također ste svjesni da je šef o kojem se radi veoma popularan među svojim osobljem i visokim rukovodiocima u organizaciji.

P: Da li postoji sukob interesa u ovoj situaciji?

O: DA – IMATE LIČNI INTERES U TOME DA ‘NE ČUJETE’ PRIČU, TIME ĆETE VI LIČNO IZBJEĆI TEŠKU SITUACIJU.

SUKOB JE SA VAŠOM DUŽNOŠĆU KAO ŠEFA, JER VI TREBATE OSIGURATI DA SE TAJ PROBLEM ISTRAŽI: NE SAMO DA SE ČINI DA JE UZIMANJE MITA KONTINUIRANI PROBLEM, NEGO SE ČINI I DA JE SISTEM PROFESIONALNOG UNAPREĐENJA TAKOĐER KORUMPIRAN.

Studija slučaja 4*

Otkrili ste da je, tokom protekle dvije godine, vaša bliska prijateljica na poslu uzimala male iznose gotovine i prepravljala službene finansijske dokumente da bi prikrla krađu, te uzimala kancelarijski materijal iz vašeg vladinog ministarstva.

Ona je prodavala kancelarijski materijal na tržištu u susjednom gradu. Zbog izuzetno lošeg računovodstvenog sistema u vašem ministarstvu, niko ne sumnja na zloupotrebu. Vaša prijateljica ima bolesnog muža i malu djecu koju izdržava, i njena plata koju prima kao državni službenik, isuviše je mala da bi porodica od nje mogla živjeti.

P: Postoji li sukob interesa u ovom slučaju?

O: Da, u sukobu ste jer se dvoumite da li da obavite vašu dužnost i prijavite krađe, ili izbjegnute problem i živite miran život.

Vaša prijateljica je imala sukob interesa u jednoj fazi, kada se pojavio sukob između njene dužnosti – da ne potkrada svog poslodavca – i njenog privatnog interesa. Ali ona je u stvari potkradala svog poslodavca zloupotrebljavajući svoj položaj, tako da je ovaj slučaj bolje smatrati slučajem korupcije (definisanim kao «zloupotreba položaja javnog dužnosnika u svrhu ostvarivanja lične

---

Studija slučaja 5 *

Vi ste službenik za žalbe u birou za obrazovanje. Od vas je zatraženo da istražite navode o korumpiranosti procesa tendera i ugovornih aranžmana u birou.

Biro je sklopio ugovor za nabavku mnogo štampanog materijala za nastavne planove svakog mjeseca. Tri štamparije koje su do sada uvijek radile sve štampane materijale za biro imaju dobru poslovnu reputaciju zbog kvaliteta i ekonomičnosti njihovog rada.

Tokom istrage, otkrili ste da viši službenik za sklapanje ugovora u vašem birou ima ujaka koji je upravo kupio lokalnu štampariju.

Posao službenika za ugovore je da obradi sve ponude u okviru malih i srednjih ugovora za štampanje. Vaša istraga otkriva da je, već nekoliko puta, ona ugovor dodijelila štampariji svog ujaka, iako je njegova ponuđena cijena bila malo veća od onih koje su ponudile ostale konkurentne kompanije. Svaki put, ona bi dala objašnjenje da je kompanija njenog ujaka pouzdanija, te da će bolje uraditi posao.

P: Da li je ovo sukob interesa?

O: DA – KROZ NJENE PORODIČNE VEZE. NJENA DUŽNOST NIJE DA UNAPRIJED ODLUČUJE O TOME KO ĆE URADITI NAJBOLJI POSAO, ISKLJUČUJUĆI DRUGE.

P: Da li ovaj slučaj uključuje zloupotrebu položaja?

O: DA (vidite da li možete naći primjer: indiciju – kakvu odluku je dužnosnik donio u ovom slučaju?).

Studija slučaja 6*

Vaše ministarstvo sklapa ugovor za nabavku mnogo štampanog materijala svakog mjeseca. Tri štamparije koje su do sada uvijek radile sve štampane materijale za ministarstvo imaju dobru poslovnu reputaciju zbog kvaliteta i ekonomičnosti njihovog rada.

Vaš otac je upravo kupio lokalnu štampariju. Vaš posao kao službenika za ugovore jeste da obradite sve ponude za male i srednje ugovore za štampanje.

Vi imate pristup pojedinostima ponuda ostalih kompanija koje su vezane za ugovore za nabavku štampanih materijala, a vaš otac od vas traži da mu date informaciju o njihovim ponudama, kako bi on mogao navesti manje cijene u svojoj ponudi. Vaše ministarstvo je upravo pokrenulo veliki program za smanjenje troškova.

Znate da ministarstvo može uštediti mnogo hiljada dolara na troškovima štampanja tokom godine ako učinite ono što vam je sugerisao vaš otac.

P: Da li je ovo sukob interesa, ako će ministarstvo ostvariti korist kroz značajne uštede? Da li ušteta opravdava ovu praksu?

O: DA, OVO JE SUKOB INTERESA. NIJE NA VAMA DA ODLUČUJETE O TOME DA LI UŠTEDA OPRAVDAVA PRAKSU KORUPCIJE. I VI ĆETE BITI NA DOBITKU, KROZ OSTVARIVANJE PORODIČNOG INTERESA.

P: Kakva vrsta ugleda u javnosti je ovdje sporna? Da li je ugled bitan? Zašto?

O: DA – KROZ ODAVANJE UTISKA O MIJEŠANJU PRIVATNOG I JAVNOG INTERESA KROZ PORODICU. JAVNOST NIJE UPOZNATA SA OPRAVDANOŠĆU UŠTEDE.

P: Da li je javni ugled bitan? Zašto?

O: ZBOG POTREBE POVJERENJA JAVNOSTI U JAVNE INSTITUCIJE

Studija slučaja 7*

Rukovodilac službe (odjela, funkcije) odbija da angažuje, ili da odabere za obuku službenike koji su iz određene vjerske ili etničke skupine, čak i ako su ti pojedinci odgovarajuće kvalifikovani i sposobni, jer, kako kaže, «ti ljudi donose nevolje».

P: Postoji li ovdje sukob interesa?

O: DA - U OBLIKU MIJEŠANJA JAVNOG I PRIVATNOG INTERESA, U OKVIRU KOJEG SE RUKOVODILAC PREPUŠTA SVOJIM LIČNIM PREDRASUDAMA PROTIV DOTIČNE ETNIČKE SKUPINE, NA ŠTETU INTERESA POSLODAVCA.

Studija slučaja 8*

Od službenog vozača, u sklopu njegovih radnih dužnosti, se očekuje da koristi vozilo ministarstva da bi prenosio poštu i izvršavao razne službene naloge. Njegov posao od njega traži da bude «u pripravnosti» i izvan ministarstva tokom dužeg vremenskog perioda skoro svaki dan, te mu je obavljanje njegovih dužnosti povjereno uz minimum nadzora. Vozač radi u ministarstvu već mnogo godina, i nikad nije bilo problema.

Obzirom na fleksibilnost vozačevog radnog aranžmana, njemu je lako obavljati privatne poslove, kao što je plaćanje računa, kupovina, ili voziti članove porodice u i iz škole, tokom radnog dana.

P: Obzirom da on uspijeva završiti svoj službeni dio posla, da li je prihvatljivo za vozača da obavlja svoje privatne poslove sa vozilom ministarstva?

O: DA, AKO JE TO 'RAZUMNO', I AKO TO NE ODGAĐA NJEGOVE SLUŽBENE DUŽNOSTI, I NEMA ZNAČAJNIH DODATNIH TROŠKOVA ILI RIZIKA PO ORGANIZACIJU.

Studija slučaja 9*

Kao rukovodilac odjela, od vas je zatraženo da preuzmete funkciju predsjedavajućeg Konkursne komisije za izbor kandidata za popunu radnog mjesta na neodređeno vrijeme u vašem odjelu. Jedna od kandidatkinja dolazi izvan ministarstva, i u srodstvu je sa vama, pošto ste, preko svoje supruge, u rodbinskoj vezi sa njenim mužem. Ovo nije poznato ostalim članovima konkursne komisije.

Vi odlučite da nećete dozvoliti da ovaj odnos utiče na vašu odluku. Odlučite da kažete članovima komisije da ćete se uzdržati od davanja konačne ocjene za vašeg srodnika, ali da ćete kao predsjedavajući donijeti konačnu odluku u skladu sa stavovima komisije.

P: Da li je ovo odgovarajuće rješenje ?

O: NE: TO SE MOŽE SMATRATI «OČITIM» SUKOBOM INTERESA, KOJI POTENCIJALNO MOŽE KOMPROMITOVATI VJERODOSTOJNOST PROCESA IZBORA KANDIDATA ZBOG PORODIČNOG SRODSTVA. JAVNI UGLED JE OVDJE VEOMA BITAN.

TO TAKOĐER MOŽE KOMPROMITOVATI ČLANOVE KONKURSNE KOMISIJE, I VAŠEG SRODNKA AKO BUDE ODABRAN.

Studija slučaja 10 *

Ministar za određene stvari*, koji je odgovoran za davanje konačnog odobrenja za ugovore o održavanju zgrade ministarstva, dodijeli ugovor kompaniji koja zapošljava njegovog sina, a koji radi na manje složenim tehničkim poslovima. Proces nabavke koji se mora zadovoljiti da bi se odluka donijela, bio je minimalan, omogućavajući ministru veliku slobodu odlučivanja u odabiru ugovarača za ovaj posao.

Ministar nije nikom u ministarstvu spomenuo odnos koji ima kada je donio odluku u ugovoru, vjerujući da se ne radi o ličnom sukobu interesa.

(* Ovo je izmišljena titula, namijenjena isključivo za upotrebu u ovoj studiji)

P: Da li je ova situacija ozbiljni «očiti» sukob interesa?

O: DA. ČINJENICA DA MINISTAR MOŽE ODAVATI UTISAK KAO DA OSIGURAVA KONTINUIRANI POSAO ZA POSLODAVCA SVOGA SINA, IZGLEDAĆE KAO PROBLEM MNOGIM POSMATRAČIMA SA STRANE. OVO BI BILO JOŠ GORE AKO BI SE POKAZALO ISTINITIM DA ODABIR UGOVARAČA, NIJE, SA ADMINISTRATIVNOG ASPEKTA BIO POTPUN.

P: Kako bi se to moglo ispraviti?

O: DA JE POSTOJAO POTPUN, NEZAVISAN I TRANSPARENTAN PROCES PROCJENE UGOVORNIH PONUDA, I DA JE MINISTAR BIO UKLJUČEN SAMO U DONOŠENJE KONAČNE ODLUKE, U SMISLU DAVANJA FORMALNOG ODOBRENJA U SKLADU SA PREPORUKAMA KOMISIJE, MINISTAR BI ONDA MOGAO USTVRDITI DA POSAO NJEGOVOG SINA U FIRMI NIJE IGRAO VAŽNU ULOGU U ODLUČIVANJU.

Studija slučaja 11*

Izabrana predstavnica u Parlamentu ima malu firmu u gradu u kojem je jedna od njenih najbližih prijateljica supruga šefa policije. Trgovac koji ima prodavnicu u slijedećem gradu duguje prilično veliki iznos novca predstavnici. Trgovac je veoma bolestan, a posljedica toga je da sporo otplaćuje svoj dug.

Predstavnica zamoli svoju prijateljicu da provjeri da li njen suprug, šef policije, može uraditi nešto što bi joj pomoglo da dobije svoj novac.

Kasnije, šef policije, nezvanično, izda uputstvo jednom od svojih narednika da «oteža život» trgovcu, a da mu nije dao nikakve razloge za to. Trgovac nije osumnjičen niti za jedan zločin, niti je krivično kažnjavao u prošlosti. Narednik onda telefonira trgovcu i obavijesti ga da može očekivati policijsku raciju svakog dana, sve dok ne plati dug.

P: Postoji li sukob interesa u ovom slučaju? Kakav?

O: DA – SUKOB IZMEĐU JAVNE DUŽNOSTI I PRIVATNIH INTERESA ŠEFA POLICIJE – (USREĆITI SVOJU SUPRUGU I IZABRANU PREDSTAVNICU, TAKO ŠTO ĆE IZDATI NEZAKONITO NAREĐENJE, IZ ČEGA ĆE, KAO REZULTAT, ŠEF POLICIJE VJEROVATNO LIČNO PROFITIRATI.)

P: Da li ovaj slučaj obuhvata «zloupotrebu položaja»?

O: DA: U OVOM SLUČAJU, UPOTREBA ZVANIČNIH OVLASTI U NEKOREKTNU SVRHU.

Studija slučaja 12*

Vaš ured izdaje licence za trgovce koji posjeduju restorane i štandove za prodaju hrane u gradu. Vaš posao je da obrađujete molbe za izdavanje licence. Jednog dana, poznati vlasnik štanda za prodaju hrane, g-din A..., dođe u vaš ured tražeći hitno obnavljanje svoje licence, koja ističe sutra. Kaže da je bio van grada zbog hitnih poslova, te da nije obratio pažnju na datum kada treba obnoviti dozvolu.

Vašem uredu obično treba jedna sedmica za obradu molbe za izdavanje dozvole, a molba mora proći kroz različite procedure. Vaš ured vodi strogu politiku kada je u pitanju krivično gonjenje ne-licenciranih trgovaca: ako g-dina A.... uhvate da prodaje bez licence može izgubiti pravo na licencu i svoje mjesto na tržištu.

Da bi pokazao svoju zahvalnost za pomoć, g-din A....ponudi vama i vašoj porodici besplatne obroke za čitav mjesec, ako pristanete da obradite molbu za obnovu njegove dozvole isti dan. Ovo je veoma vrijedna ponuda, u iznosu vaše sedmične plate. On će biti veoma uvrijeđen ako odbijete taj poklon. Ured ima stroge propise za uzimanje mita, ali vi znate da propisi ne definišu poklone u vidu hrane kao mito.

Ako pristanete da uradite ono što on traži, ne možete izbjeći kašnjenje od tri dana u obradi nekoliko drugih molbi, pošto je danas petak, a ponedjeljak je vjerski praznik.

P: Koja su to ovdje etička pitanja?

O: PONUDA MITA KREIRA OSNOVE ZA SUKOB INTERESA

NEOPRAVDANO KAŠNJENJE U OBRADI MOLBI ONIH TRGOVACA KOJI SU SE PRIJAVILI NA VRIJEME TAKOĐER JE SPORNO.

TVRDNJA DA ĆE TRGOVAC BITI UVRIJEĐEN AKO ODBIJETE "POKLON" JE BITNA.

Studija slučaja 13*

Javni službenik je dobio zaduženje da rezimira odgovore javnosti na nedavnu anketu njegovog ministarstva o promjenama koje je predložila vlada u oblasti zakona koji regulišu ekološku zaštitu u šumskoj djelatnosti. Službenik potajno odbaci one odgovore koji su u sukobu sa njegovim razvijenim ličnim uvjerenjima vezanim za potrebu jače državne zaštite prirodnog okruženja, a posebno šuma. Službenik je veoma kvalifikovan i iskusan stručnjak za proučavanje šuma.

P: Da li javni službenik nepravilno postupa u ovom primjeru? Šta je loše u nametanju svojih vlastitih stavova, sve dok imate čistu savjest da ste u pravu?

O: OVO JE STVARNI SUKOB INTERESA KOJI ZA POSLJEDICU IMA ZLOUPOTREBU POLOŽAJA. [kao javni službenik, dužnosnik ne smije «nametati svoje stavove» u ovom primjeru: on potajno iskrivljuje rezultate ankete uništavajući informaciju namijenjenu vladi da bi afirmisao vlastiti cilj– ovo je u strogom smislu riječi, korumpirano ponašanje – nepošteno postupanje, ili povreda povjerenja u svrhu afirmacije privatnog interesa].

SPECIFIKACIJA INSTRUMENTATA #15

NAZIV INSTRUMENTA: **OECD SMJERNICE ZA RJEŠAVANJE
SUKOBA INTERESA**

VRSTA INSTRUMENTA: Smjernice

PRIMJENA: Sveobuhvatna informacija u domenu propisa/politike/zakona/prakse koji se odnose na sukob interesa, identifikaciju i rješavanje slučajeva
[Koji se uopšteno mogu primjeniti na svakom vladinom nivou, te na izabrane i imenovane javne dužnosnike]

KOMENTARI

Nacrt Smjernica je zasnovan na analizi iskustva zemalja članica, koja je sprovedena putem ankete OECD-a vezane za pitanja iz oblasti sukoba interesa.

Nacrt Smjernica može pomoći vladama da razmotre postojeću i eventualnu buduću politiku i praksu u oblasti sukoba interesa, koja je vezana za javne dužnosnike, sa ciljem afirmisanja integriteta među javnim dužnosnicima, i povjerenja javnosti u javne institucije.

Nacrt Smjernica priznaje da, ako situacije u kojima se pojavljuje sukob interesa javnih dužnosnika ostanu neriješene, one mogu ugroziti zakonito odlučivanje; izobličiti vladavinu zakona, kompromitovati razvoj i primjenu politike, poremetiti funkcionisanje tržišta, ugroziti raspodjelu javnih resursa, ohrabriti korupciju; i tako narušiti povjerenje javnosti u javne institucije.

Politika u oblasti sukoba interesa u javnom sektoru može postati problematičnija za primjenu, zbog promjene pristupa javnom upravljanju, promjene tradicionalne uloge vlade i vladinih organizacija, i promjene u očekivanjima zajednice. Posljedično, nacrt Smjernica daje definiciju «sukoba interesa» a to je jednostavno, praktično usredsređivanje politike u svrhu ostvarivanja osnovne ideje – neprihvatljivosti sukoba između privatnih interesa javnih dužnosnika i njihovih službenih dužnosti.

Nacrt Smjernica ističe niz osnovnih principa, (strateških) okvira politike, institucionalnih strategija, i praktičnih instrumenata uprave za rješavanje pitanja u oblasti sukoba interesa, koji su obrađeni u tri dijela:

- Rješavanje sukoba interesa;
- Razvijanje politike; i
- Primjena okvira politike.

OECD SMJERNICE ZA RJEŠAVANJE SUKOBA INTERESA U JAVNOJ UPRAVI

PREDGOVOR

Rastući interes javnosti

1. Služenje interesu javnosti je fundamentalni zadatak vlada i javnih institucija. Građani očekuju od pojedinačnih javnih službenika da svoje dužnosti obavljaju časno, na pravičan i nepristrasan način. Očekivanja javnosti u pogledu napora države da spriječe javne dužnosnike u korištenju privatnih interesa i veza koje kompromituju zvanično donesene odluke i javnu upravu su sve veća. S povećanjem zahtjeva društva, neadekvatno riješeni sukobi interesa među dužnosnicima u javnoj upravi potencijalno utiču na slabljenje povjerenja građana u javne institucije.

2. Sukobi interesa u javnom i privatnom sektoru postali su glavna tema interesa javnosti širom svijeta. U vladinom i u javnom sektoru, sukob interesa je dugo bio centralna tema koja je regulisana posebnom politikom; zakonodavnim metodama i pristupima kreiranim od strane rukovodećeg aparata, koji su namijenjeni očuvanju integriteta i nepristrasnosti u sistemu donošenja odluka u vladinim i javnim institucijama. U privatnom sektoru već dugo postoji izražen interes za očuvanje integriteta u poslovanju, posebno za zaštitu interesa dioničara i šire javnosti. Nedavni skandali su skrenuli pažnju na značaj izbjegavanja sukoba interesa što bi se moglo pretvoriti u problem kada, na primjer, zvaničnik na javnoj funkciji napusti tu dužnost da bi se zaposlio u komercijalnom ili ne-vladinom sektoru, ili kada računovodstvena firma nudi usluge revizije zajedno sa konsultantskim uslugama istom klijentu, ili kada regulatorna agencija koja je zadužena za nadzor postane isuviše tijesno povezana sa pravnim licima koje treba nadzirati.

3. Novi oblici odnosa su se razvili između javnog sektora i poslovnih i ne-profitnih sektora, što je dovelo do stvaranja, na primjer, izuzetno tijesnih oblika saradnje kao što su javna/privatna partnerstva, samoregulacija, razmjena osoblja, i sponzorski/pokroviteljski odnosi. Također je došlo do stvaranja novih poslova u javnom sektoru koji potencijalno mijenjaju tradicionalne radne odnose, obaveze i lojalnost. Posljedica toga je očigledno stvaranje novog potencijala za nove oblike sukoba interesa koji uključuju privatne interese pojedinačnih dužnosnika i njihove javne dužnosti, a rastući interes javnosti vrši pritisak na vlade da djeluju u pravcu očuvanja integriteta zvaničnog sistema odlučivanja.

4. Iako sukob interesa ne predstavlja (sam po sebi) *ipso facto* korupciju, poznato je da sukobi između privatnih interesa i dužnosti zvaničnika u javnoj upravi, ako se neadekvatno rješavaju, mogu rezultirati sa korupcijom. Pravi cilj djelotvorne politike koja reguliše sukob interesa ne predstavlja puku zabranu svakog privatnog interesa koji javni dužnosnici mogu imati, čak i ako bi takav pristup bio razumljiv. Neposredni cilj bi trebao biti usmjeren na očuvanje integriteta zvanične politike i administrativnih (upravnih) odluka, te integriteta javne uprave uopšte, priznavajući tako da neriješen sukob interesa može za posljedicu imati zloupotrebu položaja.

5. Ovaj cilj se, uopšteno govoreći, može realizovati tako što će se omogućiti javnim tijelima da posjeduju i primjenjuju odgovarajuće standarde politike za unapređenje integriteta, djelotvorne procese za identifikaciju rizika i rješavanje novih sukoba interesa, odgovarajuće vanjske i interne mehanizme odgovornosti, metode koje kreira uprava – uključujući sankcije – čiji cilj je da javni službenici preuzmu ličnu odgovornost za poštivanje «slova i suštine» takvih standarda.

6. Tradicionalno, različiti pristupi koje su koristile zemlje članice za rješavanje sukoba interesa odražavali su njihove različite tradicije u historijskom, pravnom i javnom domenu. Institucionalne mjere kao što su eksterna revizija i verifikacija, ili drugi interni kontrolni pristupi, imaju svoje mjesto u rješavanju konfliktnih situacija. Ostale mjere, kao što je ograničeno ili potpuno objavljivanje prijavljenog interesa i/ili razvoj jake kulture upravljanja koja podržava integritet, također mogu biti djelotvorne.

RJEŠAVANJE SUKOBA INTERESA

7. U okruženju javnog sektora koje se rapidno mijenja, sukob interesa će uvijek predstavljati razlog za zabrinutost. Isuviše strog pristup kontroli zloupotrebe privatnih interesa bi se mogao naći u sukobu sa drugim pravima, biti neizvodljiv ili kontraproduktivan u praksi, ili bi mogao u potpunosti odvratiti ljude od kandidature na javnu funkciju. Stoga bi moderna politika koja reguliše sukob interesa trebala da bude usmjerena ka uspostavljanju ravnoteže, tako što će identifikovati rizike koji ugrožavaju integritet javnih organizacija i javnih dužnosnika, zabraniti neprihvatljive forme sukoba, rješavati konfliktne situacije na odgovarajući način, naznačiti javnim organizacijama i pojedinačnim dužnosnicima slučajeve u kojima je došlo do takvih sukoba, osigurati kreiranje djelotvornih procedura za identifikaciju, otkrivanje, rješavanje i afirmaciju odgovarajućih rješenja u situacijama u kojima se sukob interesa pojavljuje.

Ciljevi smjernica

8. Primarni cilj Smjernica jeste da pomogne zemljama članicama OECD-a na centralnom državnom nivou u reviziji postojeće politike i prakse koja se odnosi na sukob interesa među javnim dužnosnicima – uključujući javne službenike/državne službenike, namještenike, i osobe koje obavljaju javnu funkciju – zaposlene u državnoj javnoj upravi. Smjernice također mogu poslužiti kao opšti putokaz za ostale ogranke vlade, niže nivoe uprave, i korporacije u državnom vlasništvu.

9. Smjernice posebno odražavaju politike i prakse koje su se pokazale djelotvornim u zemljama članicama OECD-a, a njihova namjena je da:

Pomognu vladinim institucijama i agencijama u razvoju djelotvorne politike za regulaciju sukoba interesa, koja će očuvati povjerenje javnosti u integritet javnih dužnosnika i javnog procesa odlučivanja.

Kreiraju praktični referentni okvir u svrhu revizije postojećih rješenja i modernizacije mehanizama u skladu sa uspješnim praksama u zemljama članicama OECD-a.

Afrimišu kulturu javne službe u kojoj se sukob interesa identifikuje, rješava, ili savladava na odgovarajući transparentan i blagovremen način ne reducirajući djelotvornost i efikasnost javnih organizacija u velikoj mjeri.

Podržava partnerske odnose između javnog sektora i poslovnog i ne-profitnog sektora, u skladu sa jasnim transparentnim standardima koji definišu odgovornosti partnerskih strana kada je u pitanju integritet.

Definisanje “sukoba interesa”

10. Istorijski gledano, definisanje termina «sukob interesa» bilo je predmetom mnogih i različitih pristupa. Obzirom da svi javni dužnosnici imaju legitimne interese koji proizilaze iz njihovog svojstva koje imaju kao privatni građani, sukob interesa se ne može tek jednostavno izbjeći ili zabraniti, nego se mora definisati, identifikovati i riješiti. Ove Smjernice usvojile su metod «definicije» koji je namjerno jednostavan i praktičan da bi se pomoglo djelotvornoj identifikaciji i rješavanju konfliktnih situacija, kako slijedi:

‘Sukob interesa’ uključuje sukob između javne dužnosti i privatnog interesa javnog dužnosnika, unutar kojeg javni dužnosnik ima privatni interes koji bi mogao negativno utjecati na izvršavanje njegovih/njenih zvaničnih dužnosti i odgovornosti.

11. Definisan na ovaj način, «sukob interesa» ima isto značenje kao «aktuelni sukob interesa». Situacija u kojoj se pojavljuje sukob interesa tako može biti aktuelna, ili možemo smatrati da je postojala u određenom trenutku u prošlosti.

12. Suprotno tome, za *pojavni* sukob interesa može se reći da postoji u slučaju kada *se čini* da bi privatni interesi javnog dužnosnika mogli negativno utjecati na izvršavanje njegovih/njenih dužnosti, ali *kada to u stvari nije slučaj*. *Potencijalni* sukob se može pojaviti kada javni dužnosnik ima privatne interese koji su takve vrste da bi se sukob interesa pojavio ako bi se dužnosnik uključio u izvršavanje određenih (tj. konfliktnih) zvaničnih odgovornosti u budućnosti.

13. Situaciju u kojoj privatni interes *u stvarnosti* kompromituje pravilno obavljanje dužnosti od strane javnog dužnosnika, najbolje je smatrati prekršajem ili slučajem «zloupotrebe službenog položaja», ili čak slučajem korupcije, a ne «sukobom interesa».

14. U ovoj definiciji, «privatni interesi» nisu ograničeni na finansijske ili novčane interese, ili one interese koji ostvaruju direktnu ličnu dobit za javnog dužnosnika. Sukob interesa može podrazumijevati i druge privatne aktivnosti koje se obično smatraju zakonitim, ličnu pristrasnost i veze, i porodične interese, ako se ti interesi s pravom mogu smatrati takvim da će vjerovatno negativno utjecati na izvršavanje dužnosti povjerenih zvaničniku. Poseban slučaj predstavlja problem kandidovanja javnog dužnosnika za drugi posao nakon što je kandidat obavljao javnu funkciju: pregovori o budućem zaposlenju koje poduzima javni dužnosnik prije napuštanja javne funkcije se generalno smatraju situacijom u kojoj postoji sukob interesa.

15. Definisan na ovaj način, sukob interesa predstavlja centralnu temu ovih Smjernica jer ako se ne savlada ili ne riješi na pravilan način, on može potencijalno ugroziti pravilno funkcionisanje demokratske vlade tako što će:

Oslabiti posvećenost javnih dužnosnika idealima legitimnosti, nepristrasnosti i pravičnosti u javnom procesu odlučivanja, i

Iskriviti vladavinu zakona, razvoj i primjenu politike, funkcionisanje tržišta, i raspodjelu javnih resursa.

Suštinski principi u rješavanju sukoba interesa

16. U interesu očuvanja povjerenja javnosti u javne institucije, Smjernice odražavaju činjenicu da se od javnih dužnosnika može očekivati da će se pridržavati suštinskih principa u rješavanju sukoba interesa u svrhu afirmacije integriteta u izvršavanju zvaničnih dužnosti i odgovornosti, a posebno slijedećih :

Služenje interesu javnosti

Javni dužnosnici trebaju donositi odluke i davati savjete na osnovu odgovarajućih zakona i politike, te se strogo pridržavati zakona u svakom pojedinačnom slučaju, ne osvrćući se na ličnu dobrobit (tj. trebaju biti «nezainteresovani»). Integritet zvaničnih odluka, a posebno primjena politike na pojedinačne slučajeve, ne smije biti prejudicirana vjerskim, profesionalnim, političkim, etničkim, rodbinskim ili drugim ličnim prioritetima ili vezama onog koji odlučuje.

Javni dužnosnici moraju odbaciti, ili ograničiti utjecaj privatnih interesa koji mogu kompromitovati zvanične odluke u čijem donošenju oni učestvuju. Gdje ovo nije izvodljivo, javni dužnosnik se mora uzdržati od angažmana u procesu donošenja zvaničnih odluka koje mogu biti kompromitovane njegovim privatnim interesima i vezama.

Javni dužnosnici bi trebali izbjegavati aktivnosti vezane za njihove privatne interese, koje mogu stvoriti nekorektnu prednost, koja je posljedica «povjerljive interne informacije» dobijene tokom obavljanja zvaničnih dužnosti, kada informacija nije dostupna široj javnosti, te se od njih očekuje da ne zloupotrijebe svoj položaj i vladine resurse u svrhu ostvarivanja privatne dobiti.

Javni dužnosnici ne bi trebali da traže ili prihvataju bilo koji oblik nezakonite dobiti, za koji se može očekivati da će utjecati na obavljanje ili neobavljanje njihovih zvaničnih dužnosti i funkcija.

Od javnih dužnosnika se očekuje da ne zloupotrebljavaju javnu funkciju ili zvanični položaj koji su prethodno imali, uključujući i povjerljive informacije koje su imali na tom položaju, posebno kada traže zaposlenje ili imenovanje na novu dužnost nakon što napuste javnu funkciju.

Podržavanje transparentnosti i kontrole

Od javnih dužnosnika i javnih organizacija se očekuje da postupaju na način koji će zadovoljiti najstrožu kontrolu javnosti. Ova obaveza se ne može u potpunosti ispuniti samo tako što će se postupati u skladu sa slovom zakona; ona također zahtijeva poštivanje širih vrijednosti javne službe kao što je «nezainteresovanost», nepristrasnost i integritet.

Privatni interesi i veze javnih dužnosnika koji bi mogli kompromitovati «nezainteresovanost» u obavljanju javnih dužnosti bi se trebali objaviti na odgovarajući način, kako bi se omogućila adekvatna kontrola i pronašlo rješenje.

Javne organizacije i dužnosnici trebaju osigurati konzistentnost i odgovarajući stepen otvorenosti u procesu rješavanja ili prevladavanja situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa.

Javni dužnosnici i javne organizacije trebaju afirmisati kontrolu procesa prevladavanja sukoba interesa, unutar primjenljivog zakonskog okvira.

Afirmacija individualne odgovornosti i davanja ličnog primjera

Od javnih dužnosnika se u svakom trenutku očekuje da djeluju tako da njihov integritet služi kao primjer drugim javnim dužnosnicima i javnosti.

Javni dužnosnici bi trebali da prihvate odgovornost za sređivanje svojih privatnih poslova, što je više moguće u razumnim granicama, da bi spriječili sukob interesa koji proizilazi iz njihovog imenovanja na javnu dužnost kao i nakon njega.

Javni dužnosnici bi trebali da prihvate odgovornost za identifikaciju i rješavanje sukoba interesa u korist interesa javnosti onda kada se sukob desi.

Od javnih dužnosnika i javnih organizacija se očekuje da demonstriraju svoju predanost integritetu i profesionalizmu kroz primjenu djelotvorne prakse i politike koja reguliše sukob interesa.

Stvaranje organizacione kulture koja neće tolerisati sukob interesa

Javne organizacije bi trebale obezbijediti i primjeniti adekvatne upravne politike, procese i praksu u radnom okruženju da bi ohrabrine djelotvornu kontrolu i rješavanje situacija u kojima dolazi do sukoba interesa.

Organizacione prakse bi trebale ohrabriti javne dužnosnike da objave značajna pitanja koja se tiču sukoba interesa, te da o njima razgovaraju, i donesu praktične mjere kako bi se takvo objavljivanje zaštitilo od zloupotrebe drugih.

Javne organizacije trebaju stvoriti i održati kulturu otvorene komunikacije i dijaloga, koja se odnosi na integritet i njegovu afirmaciju.

Javne organizacije trebaju obezbijediti putokaz i obuku u svrhu unapređenja razumijevanja i dinamične evolucije utvrđenih pravila i praksi javne organizacije, te obezbijediti primjenu tih pravila i praksi u radnom okruženju.

STVARANJE OKVIRA ZA PRIMJENU POLITIKE

17. Definisane pristupa na osnovu kojeg će se kreirati politika za regulisanje sukoba interesa predstavlja suštinski dio političkog, upravnog i kulturnog konteksta javne uprave u nekoj državi. Ove Smjernice neće pokušati razmotriti svaku moguću situaciju unutar koje se sukob interesa može pojaviti, nego su umjesto toga kreirane kao generalna politika i praktični vodič bitan za socijalni kontekst podložan brzim promjenama. Predložene mjere su namjenjene pojačavanju svojih uzajamnih efekata, kako bi obezbijedile koherentan i dosljedan pristup rješavanju sukoba interesa. Ključne funkcije ovakvog pristupa su:

Definicija opštih karakteristika situacija u kojima dolazi do sukoba interesa, a koje potencijalno mogu ugroziti organizacioni i individualni integritet.

Identifikacija specifičnih slučajeva koji se odnose na neprihvatljive situacije u kojim dolazi do sukoba interesa.

Liderstvo i predanost primjeni politike koja reguliše sukob interesa.

Svijest koja podržava poštivanje i predviđanje vezano za otkrivanje rizičnih područja u svrhu prevencije.

Odgovarajuće objavljivanje adekvatnih informacija i djelotvorno rješavanje sukoba.

Partnerski odnosi sa ostalim učesnicima u procesu, uključujući i ugovarače, klijente, sponzore i zajednicu.

Procjena i ocjena politike koja reguliše sukob interesa u svjetlu iskustva.

Obnova i prilagođavanje politike i procedura u skladu sa neophodnim prilagođavanjem promjenama situacije.

1.1. Identifikacija relevantnih situacija u kojima dolazi do sukoba interesa

1.1.1. Obezbijediti jasan i realan opis onih okolnosti i odnosa koji dovode do situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa.

Opšti opis situacija u kojima dolazi do sukoba interesa bi trebao biti usklađen sa osnovnom idejom da postoje situacije u kojima privatni interesi i veze javnog dužnosnika stvaraju, ili sadrže potencijal za stvaranje sukoba sa

korektnim izvršavanjem njegovih/njenih zvaničnih dužnosti. Opis bi trebao da naglasi ukupni cilj politike – podsticanje povjerenja javnosti u vladine institucije.

U opisu bi također trebalo priznati da, iako se neki sukobi interesa možda u praksi ne mogu izbjeći, javne organizacije snose odgovornost za definisanje takvih posebnih situacija i aktivnosti koje su nespojive sa njihovom ulogom ili javnom funkcijom jer povjerenje javnosti u integritet, nepristrasnost, i ličnu nezainteresovanost javnih dužnosnika na javnim funkcijama može biti ugroženo ako sukob interesa ostane neriješen.

Politika bi trebala pružiti niz primjera privatnih interesa koji bi mogli stvoriti konfliktne situacije: finansijski i ekonomski interesi, dugovi i imovina, veze sa profitnim i ne-profitnim organizacijama, veze sa političkim, privrednim udruženjima ili profesionalnim organizacijama i drugi privatni interesi, obaveze i odnosi (kao što su obaveze prema profesionalnim, komunalnim, etničkim, porodičnim, ili vjerskim grupama u ličnom ili profesionalnom svojstvu, ili odnosi sa ljudima koji žive u istom domaćinstvu).

Precizniji primjeri neprihvatljivog ponašanja trebaju se pružiti za one grupe koje rade u rizičnim područjima, kao što su područja prožimanja privatnog i javnog sektora, javne nabavke, regulatorne i inspektorske funkcije, i sklapanje ugovora u ime vlade. Posebna pažnja se treba obratiti na funkcije koje su predmet stroge kontrole javnosti ili medijske pažnje.

1.1.2. Osigurati uzajamnu podršku između organizacionih strategija i prakse i politike koja reguliše sukob interesa kako bi se pomogla identifikacija raznovrsnih situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa.

Zakoni i propisi, kao primarni izvori, trebali bi da naznače neophodne definicije, principe i suštinske zahtjeve politike koja reguliše sukob interesa.

Uz to, smjernice i materijali za obuku, kao i preporuke i konsultacije trebaju obezbijediti praktične primjere konkretnih koraka koji se poduzimaju za rješavanje sukoba interesa, posebno u područjima podložnim rapidnim promjenama ili «sivim» područjima, kao što je sponzorski odnos u privatnom sektoru, programi privatizacije i deregulacije, odnosi sa nevladinim organizacijama, politička aktivnost, partnerstva između javnog i privatnog sektora i razmjena osoblja među sektorima.

1.2. Uspostaviti procedure za identifikaciju, prevladavanje i rješavanje situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa

1.2.1. Osigurati da javni dužnosnici znaju šta je to što se od njih traži kada je u pitanju identifikacija i izjašnjavanje o situacijama u kojima se pojavljuje sukob interesa.

Prvo objavljivanje – prilikom imenovanja ili preuzimanja nove dužnosti – Razviti procedure koje omogućavaju javnim dužnosnicima prilikom preuzimanja funkcije da identifikuju i prijave relevantne privatne interese koji se potencijalno sukobljavaju sa njihovim službenim dužnostima. Takva objava je obično formalne prirode (tako što se *prijavi ili registruje* informacija koja identifikuje interes), te se ona mora obavljati periodično (obično na početku mandata, a nakon toga u redovnim vremenskim intervalima, obično svake godine), u pismenom obliku. Objavljivanje ne mora biti javni proces: interno objavljivanje ili ograničeno (ograničen pristup objavljenoj informaciji) objavljivanje unutar javne organizacije, skupa sa odgovarajućim rješenjem ili procesom prevladavanja bilo koje vrste sukoba, može biti dovoljno za ostvarenje cilja politike u okviru ovog procesa – podsticanje povjerenja javnosti u integritet javnih dužnosnika i njihove organizacije. Uopšteno govoreći, što je u hijerarhiji viša funkcija koju dužnosnik obavlja, vjerovatnije je da će objavljivanje takve informacije u široj javnosti biti prikladniji način objave; što je niža funkcija, postoji veća vjerovatnoća da je dovoljno takvu informaciju objaviti interno upravi organizacije zvaničnika.

Objavljivanje u službi tokom obavljanja mandata --- Izgraditi svijest kod dužnosnika da moraju odmah otkriti sve relevantne informacije koje se odnose na sukob kada se promijene okolnosti nakon prvog objavljivanja relevantnih informacija koje dužnosnik prijavi prilikom stupanja na dužnost, ili kada se razviju nove situacije, koje za posljedicu imaju rađanje novog sukoba interesa. Kao i kod formalne registracije informacija, (*ad hoc*) pojedinačni slučaj ne mora predstavljati javni proces: interno izjašnjenje samo može biti dovoljno za jačanje uvjerenja javnosti u adekvatno prevladavanje problema integriteta.

Potpunost objavljene informacije – Utvrditi da li informacije koje se odnose na objavljivanje interesa sadrže dovoljno detalja o oprečnom interesu kako bi se omogućilo donošenje adekvatne odluke o odgovarajućem rješenju, zasnovanoj na dovoljnom broju informacija. Odgovornost za adekvatan nivo objavljene informacije snosi individualni dužnosnik.

Djelotvoran proces objavljivanja – Osigurati da administrativni proces organizacije pomaže potpunom objavljivanju informacija, da je objavljena informacija pravilno procijenjena, te da se čuva u adekvatnom obliku. Pravilno je da pojedinačni dužnosnik snosi odgovornost za autentičnost objavljene informacije u svakom pogledu. Osigurati da je nepoštivanje zahtjeva za objavljivanjem relevantne informacije identifikovano i

razmotreno, u krajnjem slučaju tako što će se nametnuti odgovarajuće sankcije za potpuno ili djelomično/potpuno nepoštivanje ako to bude neophodno.

1.2.2. Uspostaviti jasna pravila o tome šta se očekuje od javnih dužnosnika u domenu sukoba interesa.

Postupanje u slučaju oprečnih privatnih interesa – Od javnog dužnosnika se treba očekivati da prihvati odgovornost za identifikaciju svojih relevantnih privatnih interesa. Izjava o politici organizacije bi trebala jasno naznačiti da pismeno prijavljivanje ili izjašnjavanje o privatnom interesu samo po sebi ne rješava sukob. Moraju se razmotriti dodatne mjere za pozitivno rješavanje ili prevladavanje sukoba.

Opcije za rješavanje i prevladavanje – Opcije za pozitivno rješenje ili prevladavanje kontinuiranog ili sveobuhvatnog konflikta mogu podrazumijevati jednu ili više različitih strategija u skladu sa potrebama, na primjer:

Lišavanje ili likvidacija interesa od strane javnog dužnosnika.

Osporavanje javnog dužnosnika u domenu njegovog angažmana u ugroženom procesu odlučivanja.

Ograničenje pristupa određenoj informaciji za takvog javnog dužnosnika.

Premještaj javnog dužnosnika na dužnost za funkciju čije obavljanje za njega ne uključuje oprečni interes.

Preraspodjela dužnosti i odgovornosti javnog dužnosnika.

- Prenos oprečnog interesa u pravom «slijepom»* aranžmanu.

Ostavka javnog dužnosnika sa funkcije unutar koje postoji sukob interesa, i/ili

Ostavka javnog dužnosnika sa javnog položaja.

Osporavanje i ograničavanje – U slučajevima kada ne postoji vjerovatnoća da će se određeni sukob često dešavati, bilo bi dobro da javni dužnosnik na kojeg se ovaj sukob odnosi zadrži svoj trenutni položaj, ali da ne učestvuje u odlučivanju o stvarima u kojima bi mogao postojati sukob, na primjer, da takvu odluku donese nezavisna treća strana, ili da se dužnosnik uzdrži od glasanja o odluci, ili povuče iz diskusije o takvim prijedlozima ili planovima, ili da ne prima relevantne dokumente i ostale informacije koje su vezane za njegov privatni interes. Opcija preraspodjele određenih funkcija javnog dužnosnika bi također trebala biti dostupna, a ona bi se trebala primjeniti onda kada postoji vjerovatnoća da će se određeni sukob interesa nastaviti, pa

bi tada *ad hoc* osporavanje predstavljalo neprikladno rješenje. Potrebno je obratiti posebnu pažnju na to da se sve strane na koje utiče sukob interesa, a koje su uključene u proces odlučivanja, upoznate sa mjerama poduzetim u svrhu zaštite integritet procesa odlučivanja u slučaju kada se usvoji opcija osporovanja zvaničnika.

Ostavka – Od javnih dužnosnika se treba zahtijevati da otklone oprečni privatni interes ako žele da zadrže svoj javni položaj, u slučaju kada se sukob interesa ne može razriješiti na bilo koji drugi način (na primjer putem jedne ili više gore spomenutih mjera). Kada se ozbiljan i sveobuhvatan sukob interesa ne može riješiti ni na jedan način, od javnog dužnosnika treba tražiti da podnese ostavku na položaj. Politika koja reguliše sukob interesa (skupa sa odgovarajućim odredbama zakona o radu i/ili ugovora o zaposlenju) trebala bi da pruži mogućnost prekida radnog odnosa na zvaničnoj funkciji u skladu sa definisanom procedurom.

* («Slijepi» aranžman podrazumijeva predaju imovine osobe na javnom položaju povjereniku na upravljanje da bi se izbjegla optužba za sukob interesa – op.prev.)

Transparentnost procesa odlučivanja – Registriranje i izjašnjavanje o privatnim interesima, kao i aranžmani za rješavanje sukoba, trebaju biti jasno naznačeni u zvaničnim dokumentima, što će omogućiti organizaciji, ako to bude neophodno, da pokaže kako je određen sukob identifikovan i riješen. Dalje objavljivanje informacija o sukobu interesa bi također moglo biti adekvatno kako bi se pružila podrška ukupnom cilju politike, na primjer tako što će se pokazati na koji način je objavljivanje određenog sukoba interesa evidentirano i razmotreno u zapisniku određenih sastanaka.

PRIMJENA POLITIKE

18. Iako su individualni javni dužnosnici uglavnom ti koji moraju biti svjesni mogućeg sukoba interesa, javna tijela i vladine organizacije snose odgovornost za djelotvornost primjene politike koja reguliše sukob interesa. Posebnu pažnju treba posvetiti rizičnim područjima i funkcijama, pogotovo tamo gdje postoji velika vjerovatnoća da će se pojaviti značajan sukob interesa ili gdje bi takav sukob mogao značajno ugroziti integritet organizacije i povjerenje javnosti. U tom nastojanju, potrebno je razumjeti da suviše složene procedure mogu obeshrabriti poštivanje politike.

2.1. Demonstrirati liderske karakteristike

2.1.1. Liderstvo – Svi javni dužnosnici, posebno oni na višim funkcijama, te viši rukovodioci bi trebali urediti svoje privatne interese tako da se očuva povjerenje javnosti u njihov vlastiti integritet i integritet njihove organizacije, te bi trebali davati primjer drugima. Samo poštivanje «slova» politike koja reguliše sukob interesa ili zakona, ako se usko interpretira, obično neće biti dovoljno da bi se podstaklo povjerenje javnosti u integritet organizacije.

2.1.2. Predanost – Organizacije trebaju preuzeti odgovornost za djelotvornu primjenu svoje politike tako što će:

Donositi odluke za svaki pojedinačni slučaj – Rukovodioci moraju biti pripremljeni da daju mišljenje vezano za objavljivanje privatnih interesa. Posebno, oni bi trebali da pažljivo razmotre šire pitanje koje se odnosi na to da li bi razumna osoba koja je posjeduje relevantne činjenice mogla pomisliti da je integritet organizacije ugrožen neriješenim sukobom interesa. Kada utvrde najprikladnije rješenje za rješavanje ili prevladavanje stvarne konfliktne situacije, rukovodioci bi trebali da odvažu interese organizacije, interes javnosti, i legitimne interese zaposlenih, kao i druge faktore – uključujući u specifičnim slučajevima nivo i vrstu funkcije koju obavlja javni dužnosnik, te prirodu sukoba.

Sprovoditi monitoring i procjenu djelotvornosti politike – Vremenom bi organizacija trebala osigurati očuvanje djelotvornosti i aktuelnosti politike kada su u pitanju aktuelni i predviđeni sukobi interesa u kontinuirano promjenljivom okruženju, te mijenjati i obnavljati politiku u skladu sa potrebama.

2.2. Stvoriti partnerski odnos sa zaposlenima: svijest, predviđanje i prevencija

2.2.1. Osigurati širu publikaciju i razumijevanje politike koja reguliše sukob interesa.

Objaviti politiku koja reguliše sukob interesa - Dati svim novim javnim dužnosnicima, po njihovom prvom imenovanju na dužnost, ili po preuzimanju novog položaja ili funkcije, jasnu i konciznu izjavu o aktuelnoj politici koja reguliše sukob interesa.

Redovno ponavljati – Redovno podsjećati javne dužnosnike na primjenu politike u promjenljivim okolnostima, a posebno osigurati da su javni dužnosnici upoznati sa načinom primjene propisa u organizaciji i njihovim odgovornostima u tom domenu. Na primjer, *Kodeks ponašanja* se može sačiniti tako da služi kao praktični instrument za uspostavljanje standarda u domenu sukoba interesa i informisanje javnih dužnosnika i šire javnosti o tim standardima.

Osigurati pristupačnost pravila i procedura – Obezbijediti ažurnu informaciju o organizacionoj politici, pravilima i upravnim procedurama koje se odnose na sukob interesa, te jasno utvrditi bilo kakve dodatne zahtjeve specifične za organizaciju.

Obezbijediti putokaz – Podržati javne dužnosnike putem informisanja i savjeta, primjera iz prakse, te putem razgovora o tome kako su se konfliktne situacije rješavale u prošlosti, i kakva se rješenja očekuju u budućnosti. Posebno bi se trebalo konsultovati sa zaposlenima o primjeni politike, te osigurati da je objašnjenje politike razumljivo i prihvaćeno.

Pružiti pomoć – Identifikovati izvore odgovarajuće pomoći za javne dužnosnike koji nisu sigurni u način primjene politike, i šire objaviti načine dobijanja potrebnog savjeta. Učiniti savjete dostupnim klijentima organizacije i ostalima, uključujući ugovarače, zastupnike, i partnerska tijela, kako bi se informisali svi učesnici u procesu. Takav savjet bi mogao biti od velike pomoći onima koji možda misle da politika za regulaciju sukoba interesa u javnoj organizaciji nije u potpunosti djelotvorna, a oklijevaju da zbog toga ulože formalnu žalbu organizaciji.

2.2.2. Ispitati rizična područja u kojima postoji potencijal za sukob interesa.

Dodatno («honorarno») zaposlenje – Definirati okolnosti, uključujući i procedure za davanje ovlaštenja, unutar kojih će se javni dužnosnik moći angažovati na pomoćnim («honorarnim») funkcijama i sačuvati svoju zvaničnu funkciju.

«Povjerljive interne» informacije -- Informacije koje je prikupila ili sačuvala javna organizacije, a koje nisu u javnom domenu, ili informacije koje su dobijene u povjerenju tokom obavljanja zvanične funkcije moraju se smatrati povjerljivim, te osigurati njihovu djelotvornu zaštitu od zloupotrebe ili objavljivanja.

Ugovori – Razmotriti okolnosti unutar kojih pripremanje, pregovaranje, rješavanje, ili sprovođenje ugovora u kojima je angažovana javna organizacija mogu biti kompromitovani sukobom interesa javnog dužnosnika unutar javne organizacije.

Pokloni i ostali oblici koristi – Razmotriti da li je aktuelna politika organizacije adekvatna u smislu priznavanja sukoba interesa koji proizilazi iz tradicionalnih i novih oblika poklona ili koristi.

Očekivanja porodice i zajednice – Razmotriti da li je aktuelna politika organizacije adekvatna u smislu priznavanja sukoba interesa koji prozilaži iz očekivanja postavljenih pred javnog dužnosnika od strane njegove/njene porodice i zajednice, posebno u multikulturalnom kontekstu.

‘Vanjska’ imenovanja – Definirati okolnosti, uključujući i procedure za davanje ovlaštenja, unutar kojih javni dužnosnik može preuzeti funkciju u odboru ili nadzornom tijelu, na primjer, asocijacija na nivou lokalne zajednice, ne-vladinih organizacija, profesionalnih ili političkih organizacija, drugog vladinog entiteta, korporacija u vlasništvu države, ili komercijalnih organizacije koje su dio ugovornog, regulatornog, partnerskog ili sponzorskog aranžmana sa organizacijom u kojoj je dužnosnik zaposlen.

Aktivnost nakon napuštanja javnog položaja – Definirati okolnosti, uključujući i procedure za davanje ovlaštenja, unutar kojih javni dužnosnik koji se sprema da napusti javnu dužnost može pregovarati o imenovanju ili

zaposlenju na drugom mjestu ili drugoj aktivnosti, gdje postoji potencijalni sukob interesa koji uključuje njegovu dotadašnju organizaciju.

2.2.3 Identifikovati preventivne mjere za savladavanje novih konfliktnih situacija.

Poštivanje procedura – Omogućiti učesnicima u procesu odlučivanja da predvide potencijalne sukobe gdje je to izvodljivo: na primjer, tako što će se dnevni red sastanka obezbijediti unaprijed; evidentirati postupke vođene tokom sastanaka, a koji se odnose na bilo kakve konflikte koji su se pojavili i mjere koje su poduzete za njihovo rješavanje.

Osporavanje – Uspostaviti jasna pravila i efikasne procedure (na primjer, registar interesa za članove odbora, savjetnike i više rukovodstvo), kako bi *ad hoc* sukobi interesa bili transparentni tako da ne ugroze proces odlučivanja.

Procesi provjere – Tokom selekcije kandidata za funkciju, zahtijevati prethodnu identifikaciju relevantnih interesa, i razgovarati o mogućim strategijama za rješavanje identifikovanih sukoba; pribaviti odgovarajuće dozvole (kao što su potvrde o plaćenom porezu) i izjave o preuzetim obavezama kako bi se potencijalni sukobi interesa mogli savladati u ranoj fazi.

Periodična sistemska procjena – Redovno razmatrati primjenu politike i procedura i ažurirati mehanizme kako bi se osigurala njihova usklađenost sa stalnim promjenama situacije. Razmotriti relevantnost aktuelnih pretpostavki – na primjer vezano za uticaj nove tehnologije, koja omogućava «svakodnevnu trgovinu» obveznicama i dionicama putem Interneta, što bi zauzvrat moglo izazvati potrebu za svakodnevnim objavljivanjem promjenljivih novčanih interesa pojedinca. Po potrebi, pozvati se na prethodno iskustvo klijenata i partnerskih tijela koje se odnosi na rizične poduhvate, dijelom zbog toga da bi se proširilo iskustvo, a dijelom da bi se se naznačila kontinuirana predanost procesu savladavanja rizika i zaštite integriteta organizacije.

2.2.4. Razviti otvorenu organizacionu kulturu u kojoj se pitanja vezana za sukob interesa otvoreno postavljaju i predstavljaju predmet otvorene diskusije.

Uključiti zaposlene, njihove predstavnike i ostale zainteresovane strane u reviziju postojeće politike koja reguliše sukob interesa. Njihovo mišljenje kao korisnika vezano za svakodnevne probleme sa kojima se suočavaju u primjeni politike koja reguliše sukob interesa može značajno doprinijeti poboljšanju postojećih mjera.

Konsultovati se o budućim mjerama prevencije da bi se uveo praktični aspekt u proces donošenja politike i izgradnje zajedničkog stava koji je od vitalnog značaja za primjenu usaglašene politike..

Pomoći usaglašavanje tako što će se obezbijediti obuka za javne dužnosnike kako bi se razumjeli bitni opšti principi i specifični propisi, poboljšale njihove sposobnosti odlučivanja i tako stečene vještine primjenile u praksi.

Obezbijediti pomoćne mehanizme za pomoć rukovodiocima u reviziji i poboljšanju njihovih vještina u identifikaciji i rješavanju sukoba interesa u njihovom svakodnevnom poslu.

2.3. Sprovoditi politiku koja reguliše sukob interesa

2.3.1. Obezbijediti procedure za utvrđivanje prekršaja za sukob interesa, i proporcionalnih posljedica nepoštivanje politike koja reguliše sukob interesa uključujući i disciplinske mjere.

Lične posljedice - Nepoštivanje politike koja reguliše sukob interesa u organizaciji se generalno treba smatrati najmanje disciplinskim prekršajem, dok ozbiljnija kršenja koja podrazumijevaju stvarni sukob interesa mogu rezultirati sankcijama za zloupotrebu položaja, ili krivičnom tužbom za korupciju. Mogu se poduzeti i druge mjere protiv javnog dužnosnika u zavisnosti od ozbiljnosti prekršaja – na primjer u zavisnosti od toga da li je prekršaj predstavljao jednostavan propust da se relevantni interes registruje ili prijavi u skladu sa propisima ili se radi o ozbiljnijem odbijanju da se razriješi stvarni sukob interesa sa kojim je javni dužnosnik bio prethodno upoznat. Sankcije bi trebale biti takve da se mogu sprovesti u praksi sve do nivoa koji konačno može ugroziti imenovanje ili karijeru javnog dužnosnika ako je to potrebno.

Mjere uprave -- Pozitivno rukovođenje može obezbijediti djelotvorne komplementarne oblike obeštećenja za kršenje politike koja reguliše sukob interesa, a to može imati efekta u odvratanju onih koji žele da se okoriste, neposredno ili posredno, od takvih kršenja. Ove mjere mogu uključivati retroaktivno poništenje kompromitovanih odluka i ugovora, i isključivanje onih koji su se okoristili - bilo da su to korporacije, pojedinci, ili udruženja itd. - iz budućih procesa. Ovakve mjere isključenja mogu biti na snazi tokom određenog vremenskog perioda, unutar datih ugovornih novčanih ograničenja, ili unutar određenih vrsta aktivnosti.

2.3.2. Razviti mehanizme za monitoring da bi se otkrila kršenja politike i razmotriti svaku dobit ili korist koja je za posljedicu imala sukob interesa.

Kontrole – Osigurati zajednički rad uprave i interne kontrole kao i vanjskih nadzornih institucija – kao što su nezavisni revizori ili ombudsman – da bi se otkrili oni koji ne poštuju potrebne standarde. Odgovarajući izvještaji za nezavisne nadzorne institucije, i publikacija redovnih izvještaja o primjeni aranžmana uprave koji se tiču zaštite integriteta, te izvještaji o napretku bilo kakve istrage, mogu igrati važnu ulogu u podsticanju poštivanja politike, te obeshrabriti zloupotrebe u procesu zaštite integriteta.

Žalbeni postupak – Razviti mehanizme za podnošenje žalbi kako bi se razmotrile tvrdnje o nepoštivanju, te osmisliti djelotvorne mjere za podsticanje njihove primjene. Obezbijediti jasna pravila i procedure za davanje upozorenja, i poduzeti korake da bi se oni koji prijave kršenja politike u skladu sa datim pravilima zaštitili od odmazde, a sami žalbeni mehanizmi zaštitili od zloupotrebe.

2.3.3. Koordinirati mjere za prevenciju i sprovođenje i integrirati ih u koherentan institucionalni okvir.

Odgovornost politike – Identifikovati centralnu funkciju, koja ne mora obavezno biti nezavisna organizacija ili vladina agencija, a koja je odgovorna za razvoj i očuvanje politike i procedura koje regulišu sukob interesa; ona bi također mogla da ocjenjuje i daje smjernice o načinima na koje agencije rješavaju politiku i procedure koje regulišu sukob interesa, te između njih izabрати najbolje organizacije u tom domenu i širiti njihovo iskustvo.

Sinergije – Razmotriti kombinovanu upotrebu komplementarnih elemenata kako bi se podržali povezani ciljevi politike; na primjer, sistemi objavljivanja interesa koji zahtijevaju redovno izjašnjavanje o finansijskim i drugim interesima mogu spriječiti potencijalne sukobe interesa, pomoći otkrivanje nezakonitog bogaćenja javnih dužnosnika, te također pomoći odvratanju od korupcije.

Konzistentnost zakona – Uskladiti postojeće zakone sa politikom koja reguliše sukob interesa, kako bi se otklonile neusaglašenosti i obezbijedila djelotvorna sprovedba politike, uključujući kriterije i sankcije vezane za objavljivanje informacija.

2.4. Inicirati novi partnerski odnos sa poslovnim i ne-profitnim sektorom

19. Mehanizmi za rješavanje situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa moraju biti ažurni u kontekstu povećanog nivoa saradnje između javnih organizacija i poslovnog i ne-profitnog sektora. Ovo je posebno važno kada se imenuju predstavnici u javna tijela iz drugo sektora da bi se iskoristilo njihovo posebno iskustvo, znanje, i angažman.

2.4.1. Stvarati partnerske odnose u svrhu zaštite integriteta sa poslovnim i ne-profitnim sektorima kroz njihov angažman u razrađivanju i primjeni politike za regulaciju sukoba interesa za javne dužnosnike.

Angažman svih učesnika – Uključiti predstavnike poslovnog i ne-profitnog sektora u reviziju politike kako bi se predstavili njihovi stavovi o problemima u primjeni politike, kao i mogućim primjenama politike.

Konsultacije – Osigurati da predloženi standardi odražavaju stvarna očekivanja javnosti tako što će se angažovati poslovni i ne-profitni sektori u kreiranju novih mjera za zaštitu integriteta. Konsultacije se mogu koristiti

da bi se identifikovala ili usaglasila međusobno prihvatljiva rješenja i podstakla saradnja unutar procesa implementacije.

2.4.2. Predvidjeti potencijalne situacije u kojima se sukob interesa može pojaviti nakon što javne organizacije zatraže angažman osoba koje predstavljaju poslovni i ne-profitni sektor.

Potencijalni problemi – Predvidjeti potencijalne probleme da bi se ostvarila maksimalna korist od angažmana predstavnika iz drugih sektora u radu javnih tijela. – kao što su odbori i savjetodavna tijela – tako što će se identifikovati situacije u kojima angažman ovih predstavnika može rezultirati sa sukobom interesa.

Osiguranja – Uspostaviti mehanizme koji će spriječiti da se povjerljiva informacija, ovlaštenje ili uticaj ostvaren putem angažmana u aktivnostima javnih tijela iskoriste za ličnu dobit ili nekorektnu prednost drugih firmi ili ne-profitnih organizacija. Primjeri potencijalno djelotvornih mehanizama za prevenciju uključuju ograničen pristup informaciji za pojedinca, formalno registrovanje činjenice da je pojedinac imao pristup određenoj povjerljivoj informaciji, te zahtjev za identifikacijom bitnih privatnih i poslovnih interesa pojedinaca iz poslovnog i ne-profitnog sektora imenovanih na određene funkcije.

2.4.3. Razvijati svijest o politici koja reguliše sukob interesa u radu sa drugim sektorima, uključiti mehanizme osiguranja od potencijalnih situacija u kojima se pojavljuje sukob interesa prilikom saradnje sa poslovnim i ne-profitnim sektorom.

Pružiti informaciju – Upoznati druge organizacije sa potencijalnim posljedicama nepoštivanja (što može uključiti poništenje ili retroaktivno opozivanje ugovora, registrovanje i objavljivanje dokazanog kršenja u registarskoj knjizi, ili krivično gonjenje za krivične prekršaje kao što je korupcija). Pomoći partnerskim organizacijama, na primjer, putem organizovanja obuke za ugovarače u domenu poštivanja i sprovođenja propisanih zahtjeva.

Napraviti zajednički pregled visoko rizičnih područja – Područja sa potencijalnim sukobom interesa trebaju biti identifikovana, potrebno je razviti odgovarajuće preventivne mehanizme da bi se obje strane zaštitile u potencijalnoj konfliktnoj situaciji. Osigurati, na primjer, da partnerske organizacije i poslovni sektor prihvataju transparentno objavljivanje relevantnih privatnih interesa u procesu lobiranja, te da kršenja ili potencijalna kršenja politike trebaju biti iznesena kako bi se čvrsto i konstruktivno riješili. Slično tome, osigurati da su partnerske organizacije i poslovni sektor upoznati sa kriterijima javne organizacije kada je u pitanju rukovanje sa povjerljivim «internim» informacijama koje nisu u javnom domenu, osigurati da su «povjerljive komercijalne» informacije adekvatno zaštićene unutar provjerenog procesa, te osigurati reviziju procedura za

donošenje odluka u svakoj fazi da bi se zaštitio njihov integritet i provjerila opravdanost.